

Poštnina plačana pri
pošti 2325 Kidričevo

ALUMINIJ

1-3/2021 Časopis družbe Talum d.d. Kidričevo

**Evropa potrebuje
vsako tono
aluminija**

stran 4

**Varnost pri delu
v letu 2020**

stran 7

**Pridobitev za skupino
in Talum Inštitut - nov
»kvantometer«**

stran 14

ALUMINIJ

V tej številki

4

12

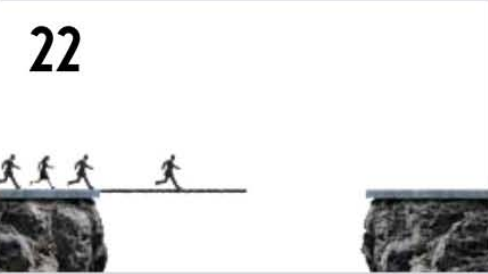
14

17

22

25

UPRAVA: Evropa potrebuje vsako tono aluminija	4
POSLOVNI DOGODKI: Varnost pri delu v letu 2020	7
POSLOVNI DOGODKI: Ohranili večino delovnih mest	8
INOVATIVNOST: Kolo inovativnosti se je vrtelo tudi v letu 2020	10
INFORMATIKA: Talum v razvoju digitalnih tehnologij	12
POSLOVNI DOGODKI: Pridobitev za skupino in Talum Inštitut - nov »kvantometer«	14
POSLOVNI DOGODKI: Inoviranje procesov za doseganje konkurenčne prednosti	16
POSLOVNI DOGODKI: Koraki v razvoju novega ulitka za BMW	17
POSLOVNI DOGODKI: Generalni remont kompresorja AC3	18
POSLOVNI DOGODKI: Upravljanje z energijo v Talumu	20
SINDIKAT: Volitve SKEI, Konference sindikatov Kidričevo	21
DOGODKI: Dogodki v prvem četrtletju	21
SKLADNOST POSLOVANJA: Upravljanje tveganj, korporativna integriteta in etika	22
INTERVJU: Nič ne obžalujem izbire, tudi danes bi izbral podobno pot	25
REPORTAŽA: Izziv videoprikaza poklicev	29
ZDRAVO TALUM: Vzemi si minuto ... Ne bo ti žal.	31
AKTIV KRVODAJALCEV TALUM: Krvodajalstvo - plemenito poslanstvo	32
KOLUMNA: Sušec	34
KRIŽANKA	35

Naslovnica: Pomlad, foto: Nataša Vodušek Fras
Časopis družbe Talum. Naslov uredništva: Talum, d. d. Kidričevo,
Tovarniška cesta 10, 2325 Kidričevo, telefon: 02 79 95 108,
e-pošta: aleksandra.jelusic@talum.si

Uredniški odbor: Aleksandra Jelusič, glavna urednica, Nataša Vodušek Fras,
Danica Hrnčič, Marjetka Drel, članice, ter Borut Kostanjevec, član

Fotografija: Stanka Kozel

Križanka: Janko Šegula

Jezikovni pregled: Darja Gabrovšek Homšak

Prelom: Aleksandra Jelusič

Tisk: Tiskarna Ekart, d. o. o.

Časopis Aluminij tiskamo na reciklirani papir.
To je še eden izmed naših prispevkov k trajnostnemu razvoju Skupine Talum.

ALEKSANDRA JELUŠIČ,
glavna urednica

Strah pred strahom

»Morda so bili na začetku tudi drugi motivi, a danes je glavni strah. Zaradi strahu so ljudje hudobni, surovi in podli, od strahu so darežljivi in dobri.«

Ivo Andrić

Nekoč smo ljudje poznali le strah v njegovi najbolj prvobitni obliki. Ko se je prvi homo sapiens zavedel, da bo kmalu plen, se je kot reakcija na nastalo situacijo pojavil strah. Človeček je nato imel dve možnosti: ali se je boril ali pa pobegnil v najbližji grm. Če je bila njegova odločitev napačna, je bila to tudi njegova zadnja odločitev.

Svet se je od takrat zelo spremenil, predvsem pa je postal kompleksnejši in bolj zapleten. Prav zaradi tega tudi strah ni več samo strah, temveč smo mu v sodobnosti nadeli nova imena, kot so anksioznost, tesnoba, pretirana zaskrbljenost, napetost, stiska ... A kako naj človek ve, kdaj je strah upravičen in kdaj gre le za popačeno notranje doživljanje, ki dano situacijo obarva kot mnogo nevarnejšo, kot je v resnici?

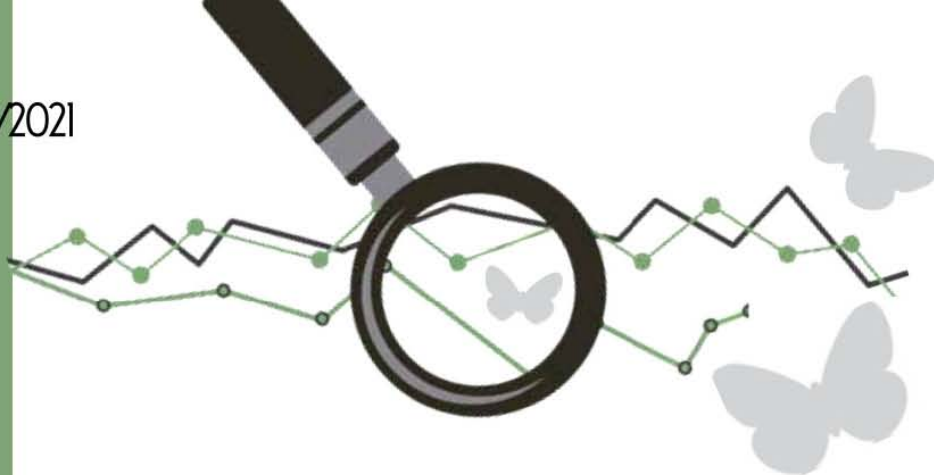
Tako kot pri vseh stvareh je tudi pri tem dobro uporabiti zdravo kmečko pamet in se vprašati, ali nas strah v svojih krempljih drži tako močno, da je ohromil naše življenje in se samo še prestopamo na mestu, ne vedoč, ali bi bilo bolje, da se poženemo v beg, ali pa je čas, da pogledamo svojemu strahu v oči in mu pokažemo zobe.

Če se s svojimi strahovi ne bomo spopadli, bomo ugotovili, da smo se z njimi ukvarjali tako zavzeto, da smo vmes pozabili dihati in živeti, ob tem pa zamudili še kup odličnih priložnosti – ne samo v zasebnem, tudi v poslovnem življenju. Največja ironija pri tem pa je, da nas življenje sčasoma nauči, da je neuspeh neizogiben. **Če boste v roke vzeli biografije najuspešnejših ljudi, boste ugotovili, da je bilo njihovo življenje sestavljeno iz veliko padcev, o katerih vemo zelo malo, in enega samega končnega uspeha, o katerem vemo vse. Zanimivo, mar ne?** Stvar je torej le v dojetanju: uspešni razumejo padeč kot spodbudo, ne kot smrtno obsodbo.

Epidemija koronavirusne bolezni, ki je nepričakovano izbruhnila sredi lanskega marca, je prinesla velike spremembe, ki pa še zdaleč niso končane. Posledice epidemije bomo na vseh ravneh življenja čutili še dolgo. Poleg negativnih učinkov je prinesla tudi nekaj dobrega: marsikoga je izbežala iz njegove cone udobja in mu pokazala, da način, ki ga živimo, ni edini, ki ga znamo in zmoremo. Marsikatera vrata so se zaprla, odprla pa so se neka nova, za katera sploh nismo vedeli, da obstajajo. Življenje je odprlo nove možnosti, perspektive so se spremenile. V zraku je zavibriral kolektivni strah in nekaj mučeniškega se je poredilo iz ljudi. Strah je postajal tako hromeč, da so ljudje ostajali slepi za nove možnosti, če ne že panični in destruktivni.

Vsi vemo, da se v fazi kolektivnega strahu in panike iz tega ne izcimi nič dobrega. Zato je v takšnih trenutkih dobro šteti do deset in razmisliti. Pa ne o tem, kaj vse se nam lahko zgodi in kakšni preteči scenariji nas še čakajo za ovinkom, temveč konstruktivno razmisliti, kaj je v nastali situaciji dobrega. V tem delu sem se spomnila na Miho Mazzinija, ki je v eni izmed svojih kolumn opisoval strah ljudi ob testiranju na novi koronavirus, torej ob potisku paličice v nos. Ob tem se tudi sama pridružujem čestitkam zahodni civilizaciji: če je namreč to najbolj strašljivo, kar se nam je v življenju v zadnjem času zgodilo, potem smo veliko dosegli. □

UPRAVA

Evropa potrebuje vsako tono aluminija

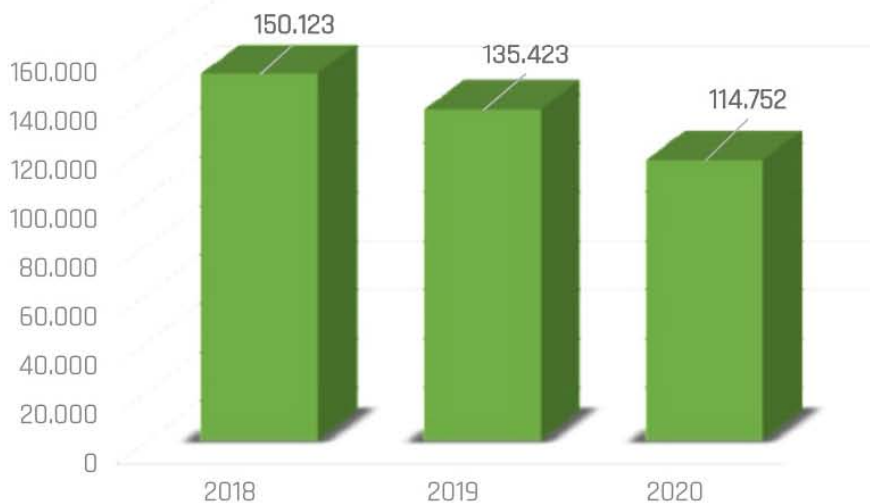
MARKO DROBNIČ,
predsednik uprave Taluma

V Talumu smo v letu 2020 proizvedli nekaj manj kot 115.000 ton izdelkov iz aluminija. Približno 44 odstotkov izdelkov smo proizvedli iz lastnega elektroliznega aluminija, za preostali del smo uporabili kupljeni, povratni in sekundarni aluminij, ki smo ga pretalili. Z nadaljevanjem prilagajanja strukture vhodnega materiala smo naredili še en korak na naši poti zelene transformacije k ogljični nevtralnosti.

Lansko leto so zaznamovale izjemno zahtevne razmere na trgu, padec obsega povpraševanja zaradi pandemije covid-19 in nekonkurenčni pogoji za energetske intenzivno industrijo v Sloveniji. Vse navedeno je narekovalo ustavitve še dodatne četrte proizvodnje aluminija v elektrolizi na njeno polovično zmogljivost in prekinitve proizvodnje liverskih zlitin. Kljub več negativnim vplivom na naše proizvodne procese zaradi znižanega obsega proizvodnje nam je uspelo ohraniti visoko raven kakovosti naših proizvodov ter snovne in energetske učinkovitosti. Najpomembnejše pa je bilo, da smo izpolnili pričakovanja vseh naših kupcev. Vse navedeno je v izrednih razmerah pomemben dosežek, ki ga ne gre prezreti. Prav tako tudi ne dejstva, da je letna rast vseh svetovnih potreb po aluminiju od 4- do 6-odstotna in da bo vsaka tona aluminija, ki ga bomo izdelali v Evropi, v prihodnjih desetletjih zelo dragocena. Mi v podjetju to dejstvo čutimo bistveno bolj od ostalih, ki na področje proizvodnje materialov v Sloveniji gledajo z vrha ali od strani.

Evropska unija je v Zelenem dogovoru že prepoznala pomen energetske intenzivne industrije, v okviru katere ima proizvodnja materialov, še posebej aluminija, pomembno vlogo. Izpostavljena je kot nepogrešljivi del gospodarstva, saj zagotavlja surovino za druge vrednostne verige, ki so ključne za evropsko gospodarstvo. Hkrati pa ima aluminij še izrazite trajnostne lastnosti. Zato so že od leta 2013 v EU vzpostavljeni mehanizmi, ki zagotavljajo podporo proizvodnji aluminija v Evropi. Veljavnost vseh teh podpornih mehanizmov je podaljšana tudi za prihodnje obdobje do leta 2030, saj brez njih proizvodnja primarnega aluminija nikjer v EU ni več mogoča! V Sloveniji smo že skoraj deset let soočeni z nekonkurenčnim položajem te industrije.

Graf 1: Blagovna proizvodnja v tonah po letih

Od leta 2012 smo v prestrukturiranje programov, v tehnologije, naprave in procese investirali skoraj 150 milijonov evrov. To je veliko več, kot je bila realizirana vrednost projekta MPPAI II s 110 milijoni evrov, ki smo ga realizirali pred dvema desetletjema. Ta primerjava pove veliko, sploh ob zavedanju, da je bilo vlaganj v zgradbe in infrastrukturo takrat bistveno več. Veliko odličnih projektov torej govori v prid naši ustvarjalnosti in pomembnim odločitvam, ki smo jih sprejeli, in nič kaj v prid tistim našim redkim dvomljivcem, ki po kuloarjih še vedno ogovarjajo in polemizirajo (se bodo sami našli v tem zapisu), da v tem obdobju nismo naredili nič. **Če vseh izpostavljenih in še veliko drugih, neizpostavljenih aktivnosti v smeri strukturnih sprememb ne bi izpeljali, nas ne bi bilo več. To je merljivo dejstvo.**

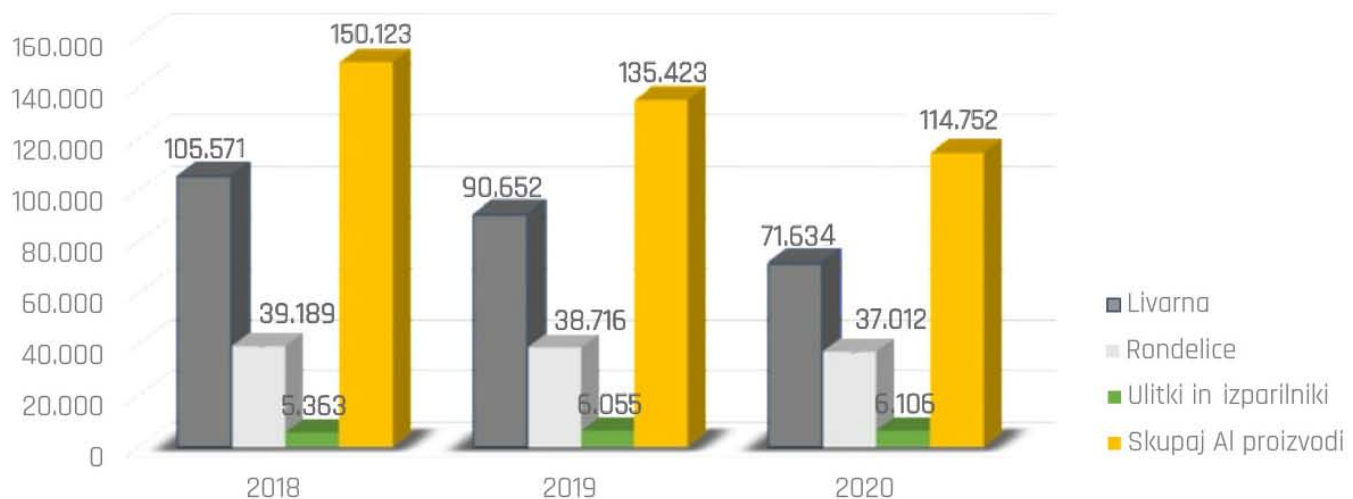
Razmere so se po lanskem turbulentnem, dinamičnem in nepredvidljivem spopadu v panogi in na trgu v prvih mesecih letošnjega leta umirile in kažejo spodbuden pozitivni trend. Glede na povpraševanje bi lahko proizvedli in prodali več naših izdelkov, če bi imeli vzpostavljene primerljive sistemske konkurenčne okvire, kot veljajo za proizvodnjo primarnega aluminija v drugih državah članicah Evropske unije. Naša elektroliza deluje s polovično zmogljivostjo in proizvodnje pod obstoječimi pogoji ne moremo povečati.

Zaradi zmanjšane skupne proizvodnje, ki je vsled kriznih in nekonkurenčnih pogojev s 150.000 ton v letu 2018 padel na dobrih 135.000 ton v letu 2019 in na že omenjenih 115.000 ton v letu 2020, ter zaradi dejstva, da v fiksne stroške nismo bistveno posegali (izjema je bilo koriščenje ukrepov začasnega čakanja na delo in skrajšanega delovnega časa), je **naša ekonomika poslovanja še vedno pod velikim pritiskom.** To pa je za vse nas, ki verjamemo v nadaljevanje zahtevne poti strukturnih

sprememb v Talumu, lahko samo spodbuda in velik izziv. Izziv, da iščemo nove tržne priložnosti, da se agilno odzivamo s hitrimi prilagoditvami v procesih in izvajamo aktivnosti, ki prinašajo ekonomsko korist. S tem lahko vsak na svoj način in s svojim prispevkom vplivamo na izboljšanje poslovnega rezultata. **Kratkoročno bo zato po padcu obsega proizvodnje, ki smo ga utrpeli lani, potrebnega veliko napora, ki bo srednjeročno prinesel učinek tistim, ki bomo vztrajali.** Peščica tistih, ki ne zaupajo ali ne verjamejo v naše usmeritve in delo, lahko zapusti naše vrste, da se lahko vsi ostali osredotočamo na doseganje ciljev, ali pa naj vsaj neha ovirati trud in napredek glavnine vztrajnih in prizadevnih.

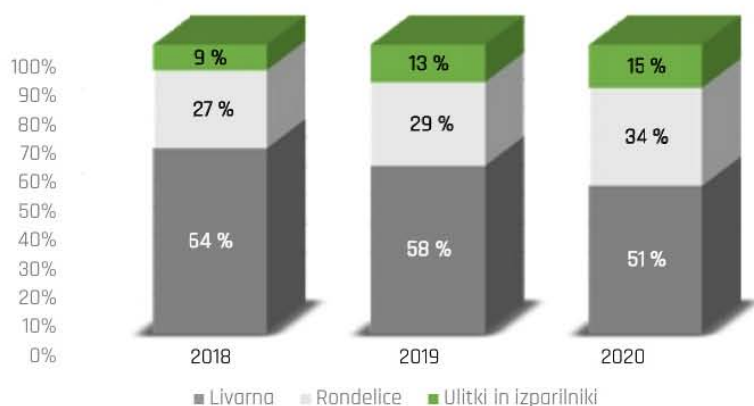
Ugodne tržne razmere v marcu so bile osnova za hitro odločitev, da ponovno vzpostavimo proizvodnjo livarskih zlitin. Po analizah naj bi takšne razmere na evropskem trgu vztrajale vsaj še nekaj mesecev. Dokler bomo imeli pri prodaji livarskih zlitin ekonomsko korist, jih bomo proizvajali. V prvem četrtletju leta smo pridobili tudi nove posle na področju pečenja ogljikovih materialov, za določene se še dogovarjamo. Za leto 2021 imamo prodanih 10.000 ton nestandardnih drogov, kar sodelavcem v proizvodnji v livarni povzroča veliko netipičnih izzivov, s katerimi se doslej niso soočali. Na programu ulitkov smo v izredno zahtevnem in občutljivem obdobju, ki zahteva koristno podporo vsakega izmed nas. Zelo hitra rast v zadnjih letih predstavlja velik izziv v organizaciji dela, obvladovanju procesa in kakovosti. Trenutno po obsegu prodaje še nismo na ravni zadnjega četrtletja lanskega leta. Povečanje obsega naročil in prodaje uparjalnikov je potrditev, da smo program obvarovali tudi, ko je bil na pragu rentabilnosti poslovanja. Vztrajnost in prizadevnost sta torej pravi odgovor na vse izzive, poslovni rezultat nas bo pri naših naporih zagotovo nagradil. Ocenjujem, da se bo to odrazilo že v prvi polovici leta.

Graf 2: Blagovna proizvodnja izdelkov iz aluminija v tonah po programih

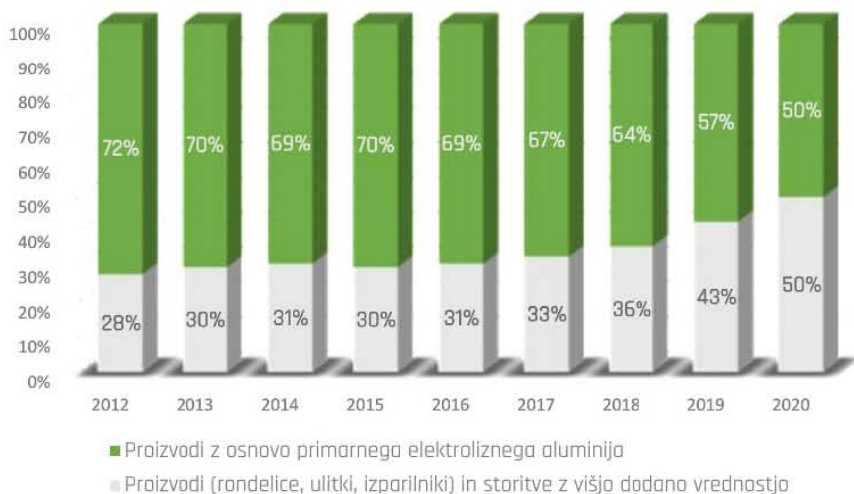

6 Časopis ALUMINIJ 1-3/2021

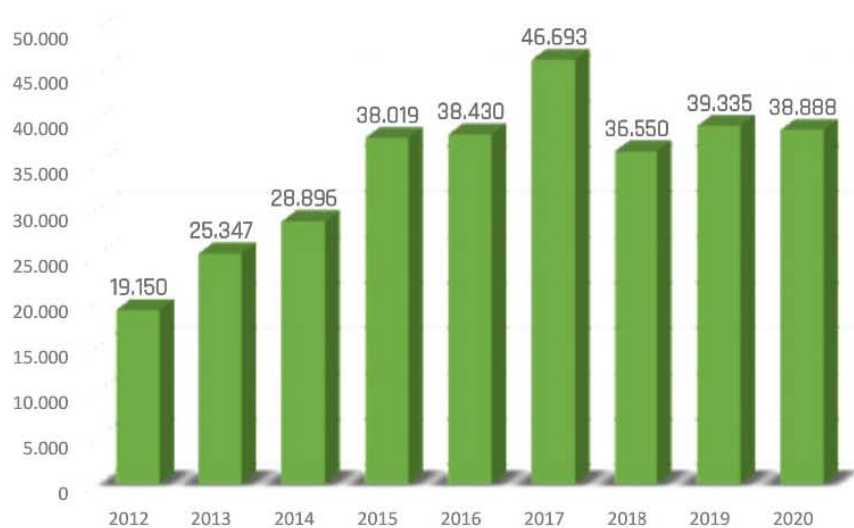
Graf 3: Struktura vrednosti prodaje izdelkov iz aluminija v % po letih

Graf 4: Struktura prihodkov iz prodaje proizvodov z višjo dodano vrednostjo

Graf 5: Bruto dodana vrednost na zaposlenega (v EUR)

Prepričan sem, da nam bo letos uspelo vzpostaviti tudi sistemski okvir za proizvodnjo aluminija v elektrolizi. V kakšnem obsegu bomo proizvodnjo nadaljevali, bo znano kmalu. **Glede na svetovna razmerja sil v proizvodnji aluminija bi bilo trenutno žrtvovanje proizvodnje vsake tone aluminija v Evropi zelo nespametno početje, žrtve takega ravnanja v Talumu pa bi bile trenutno nepotrebno velike.** Zaradi rasti potrebe po aluminiju pa lahko z veliko gotovostjo tudi ocenim, da bo proizvodnja aluminija v elektrolizi, ne glede na to, da je trenutno na velikem prepihu, nekoč še zelo dragocena. A dejstvo je, da odločitev o tem, kako bomo znali to vrednotiti, ni odvisna samo od nas!

Ne glede na navedeno nespodbudno podporno okolje v državi pa nam je v tem obdobju uspelo veliko:

- strukturo vhodnega materiala smo prvič v zgodovini Taluma spremenili v korist kupljenega in predelanega aluminija,
- za 100 odstotkov smo zmanjšali porabo energije na tono prodanih izdelkov,
- za 100 odstotkov smo povečali proizvodnjo rondelic in razvili vrsto novih zlitin,
- za več kot 500 odstotkov smo povečali proizvodnjo ulitkov,
- uspelo nam je vstopiti na trg nestandardnih drogov,
- spremenili smo strukturo proizvodov na programu uparjalnikov,
- z novimi izdelki in storitvami smo uspešno vstopili na trg ogljikovih materialov,
- povečali smo skupno dodano vrednost na zaposlenega za skoraj 100 odstotkov glede na leto 2011! □

Varnost pri delu v letu 2020

Povzetek letnega poročila službe Skladnost poslovanja

IZTOK TRAFELA, FOTO: STANKO KOZEL, DEPOSITPHOTOS

Stanje na področju varnosti in zdravja pri delu v letu 2020 je v veliki meri zaznamoval koronavirus SARS-CoV-2 z boleznijo covid-19, saj smo veliko truda vložili v obvladovanje epidemije in zagotavljanje nemotene proizvodnje.

Covid-19

Epidemija covida-19 se je začela marca 2020 in še vedno traja. Na ravni Taluma je bilo sprejetih veliko organizacijskih, tehničnih in drugih zaščitnih ukrepov za zajezitev širjenja epidemije in zagotavljanje nemotenega poteka proizvodnje. Ključni ukrepi za preprečevanje širjenja okužbe so še vedno dosledna uporaba mask, umivanje in dezinfekcija rok ter ohranjanje varnostne razdalje. Vsi zaposleni v Skupini Talum smo dolžni spoštovati sprejete ukrepe za zaščito lastnega zdravja in zdravja svojih sodelavcev.

Nezgode pri delu

V Skupini Talum se je v letu 2020 pripetilo **32 nezgod pri delu**. Zaradi teh nezgod je bilo izgubljenih 965 delovnih dni. Pogostost nezgod se je zmanjšala, saj smo zabeležili 11 nezgod manj kot v letu 2019.

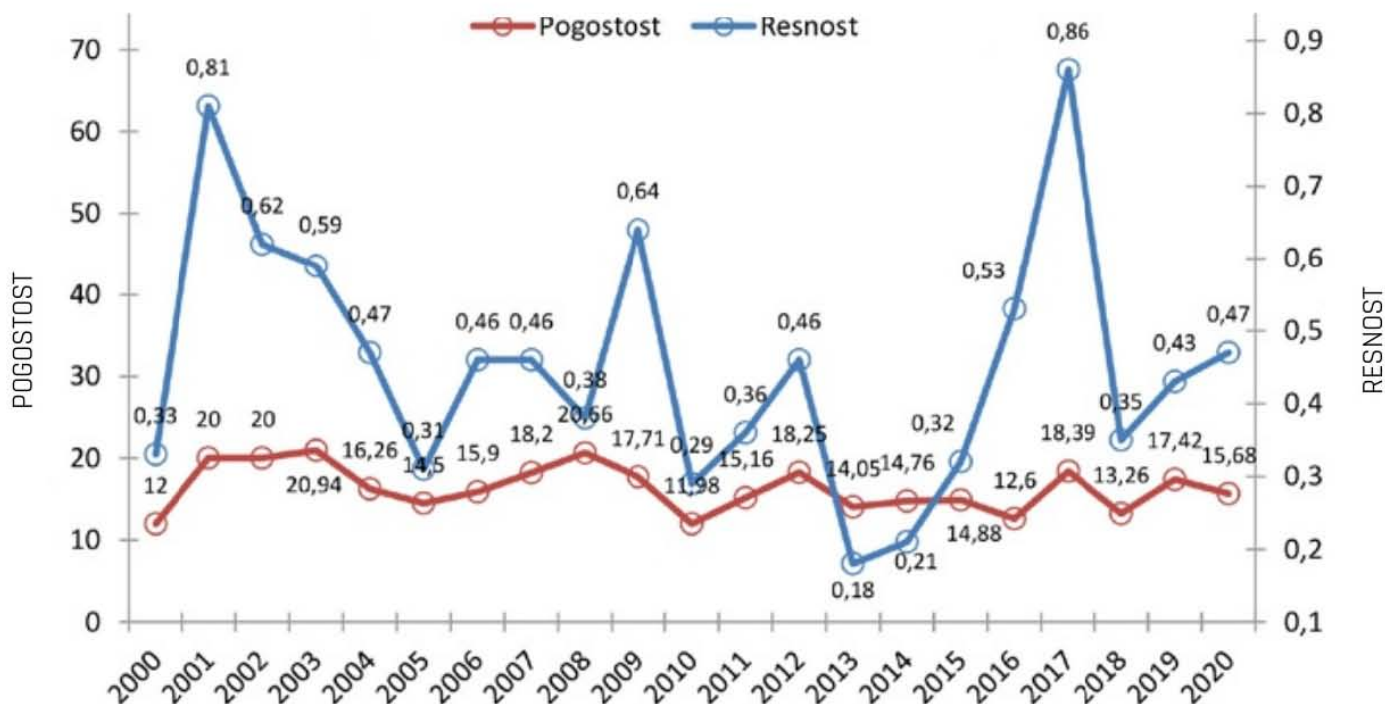
Povečala pa se je njihova resnost, saj smo v povprečju izgubili več delovnih dni na poškodbo kot prejšnja leta. Še vedno je glavni vzrok za nezgode človeški faktor. Nezgode pri delu so posledica izgube nadzora nad orodjem, zdrsa in padca predmetov ter spotikov in padcev zaposlenih. Roke, vključno s prsti, so poškodovane v kar **polovici vseh nezgod pri delu**. Spotiki, zdrsi in padci so vzrok za naslednjih **30 % nezgod**.

Spodbudno je, da se v Skupini Talum v bolniški odsotnosti zmanjšuje delež nezgod pri delu in poškodb izven dela.

Delovna oprema

Z rednimi pregledi delovne opreme, ročnega električnega orodja, privezovalnih elementov, lestev in osebne varovalne opreme za delo na višini nam je uspelo doseči **skoraj 100-odstotno skladnost opreme**. Zaradi spremenjenih okoliščin vso omenjeno opremo pregledamo z lastnim kadrom, storitve zunanjih institucij pa uporabljamo samo pri pregledu osebne varovalne opreme za delo na višini, tlačne opreme, dvizhnik naprav in plinskih instalacij.

Graf 1: Resnost in pogostost nezgod pri delu v Skupini Talum v obdobju 2000-2020

Delovno okolje

V Skupini Talum so bile v letu 2020 meritve delovnega okolja izvedene v družbi Talum, PE Rondelice, PE Servis in inženiring ter v družbi Vargas-Al.

Požarna varnost

Na področju požarne varnosti se je v letu 2020 pripetilo **8 začetnih požarov**. Na področju preventive je bilo izdanih **88 dovoljenj za opravljanje vročih del** v trajanju 145 ur. Redni pregledi aktivne požarne zaščite so potekali po planu pregledov. Vsi objekti imajo zbirna mesta za primer evakuacije, hkrati so bile izvedene tudi evakuacijske vaje za primer obvladovanja razmer v izrednih dogodkih.

Spodbuden je padec števila začetnih požarov v zadnjih petih letih.

Incidentni in izredni dogodki

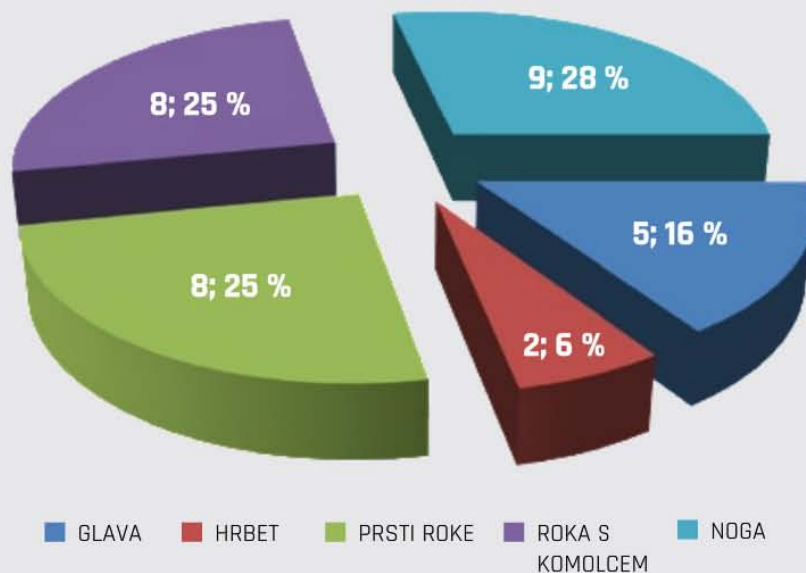
Leta 2005 smo začeli spremljati in beležiti incidente in izredne dogodke, cilj tega pa je bil prepoznavanje in zmanjševanje potencialnih in dejanskih nevarnosti za nastanek nezgod pri delu, vplivov na okolje in požarno varnost. Aktivnosti so se nadaljevale tudi v letu 2020, ko sta bila zabeležena **102 izredna dogodka in 201 incident**.

Sistem vodenja varnosti in zdravja pri delu ISO 45001

Lansko leto je bila opravljena revizija ocene tveganja in izdana nova verzija Programa za varnost in zdravje pri delu št. 14/2020. Aktivnosti za doseg okvirnih in izvedbeni ciljev po Programu varnosti in zdravja pri delu se izvajajo v okviru razpoložljivih sredstev.

Julija 2020 je bil opravljen prehod s standarda OHSAS 18001 na novi standard za področje varnosti in zdravja pri delu ISO 45001.

Graf 2: Nezgode pri delu – poškodovani deli telesa v Skupini Talum v letu 2020

Na osnovi izvedenih notranjih presoj, vodstvenega pregleda in izvedene zunanje presoje BVC-ja lahko podamo skupno oceno, da sistem varnosti in zdravja pri delu deluje v skladu z zastavljenimi cilji in programi ter ga lahko opredelimo kot učinkovitega. □

POSLOVNI DOGODKI

Ohranili večino delovnih mest Poročilo o kadrih

DARJA VODUŠEK VTIČ, FOTO: DEPOSITPHOTOS

Leto 2020 si bomo zapomnili kot izjemno leto epidemije. Če smo marca lani verjeli, da bo vse skupaj trajalo mesec ali dva, nam je po enem letu jasno, da so nove okoliščine dejstvo in da se bomo morali z njimi naučiti živeti. Četudi se umiri širjenje enega virusa, lahko pričakujemo vedno nove in nove izzive, ki se jim bo treba prilagajati.

Pripravljenost na spremembe in mobilnost

V Talumu nam je kljub izredno zahtevnim okoliščinam, ki so ob razglasitvi pandemije v večjem delu naših proizvodnih programov izjemno zmanjšale povpraševanje kupcev, s koriščenjem ukrepov države uspelo ohraniti večino delovnih mest. **Ponovno se je pokazal pomen pripravljenosti na spremembe in mobilnosti v podjetju. Lansko leto je 83 sodelavcev zamenjalo delovno okolje ali delovno mesto, vezano predvsem na potrebe realizacije poslov zaradi spremenjenih okoliščin.** V delovnih okoljih, v katerih potreb nismo mogli zapolniti s prerazporejanjem delavcev v skupini, smo zaposlili 86 delavcev. Ob koncu leta 2020 je bilo tako v Skupini Talum zaposlenih 1.462 sodelavcev. Delež žensk je bil 22,1-odstoten. Ob tem je konec lanskega leta je po pogodbi o posredovanju delavcev pri nas delalo 62 delavcev drugih delodajalcev. V povprečju smo bili stari 42,8 leta.

Pridobili nove kompetence

Zaradi izrednih razmer smo se lansko leto bistveno manj usposabljali, v povprečju samo 11,54 ure na zaposlenega. Pri vseh izvedenih usposabljanjih smo strogo upoštevali samozaščitno delovanje in vse sprejete ukrepe za preprečevanje širjenja okužbe.

Smo pa sodelavci Taluma kaj hitro sprejeli novo realnost virtualnega okolja. Če je bilo v preteklosti nerazumljivo, da bi sestanke, usposabljanja in druge aktivnosti znotraj in zunaj tovarne izvajali videokonferenčno, je v letu 2020 to postalo realnost. **Sodelavci smo pridobili nove kompetence.** Tak način

vodenja sestankov lahko pomeri velike časovne prihranke, saj zaradi sestankov z domačimi in tujimi poslovnimi partnerji ni bilo treba iti na pot. Spletne oblike komunikacije smo uporabljali tudi za predstavljanje podjetja širši javnosti. V prihodnje bo verjetna prav kombinacija tovrstnih oblik sodelovanja in neposrednega stika tista prava, saj smo ljudje socialna bitja, ki za normalno delovanje potrebujemo fizični stik. Ob delu se je v letu 2020 šolalo 32 zaposlenih.

Naša bolniška odsotnost je predstavljala 7,4 odstotka. V povprečju je bilo zaradi tega na dan odsotnih skoraj 109 sodelavcev (natančno 108,7 sodelavca).

Tabela 2: Bolniška odsotnost v letu 2020

	Delež BO, do 30 dni	Delež BO, nad 30 dni	Delež BO SKUPAJ
SKUPAJ	4,32 %	3,08 %	7,40 %

Skrb za zdravje

Nadaljevali smo z aktivnostmi programa Zdravo Talum, ki je bil prilagojen epidemiološki situaciji in predpisanim omejitvam. Zaradi omejitev izvajanja športnih aktivnosti smo se osredotočili na različne oblike informiranja in ozaveščanja o pomenu zdravja ter dobri psihofizični kondiciji, ki lahko pomembno vpliva tudi na to, kako uspešno se bomo zoperstavili virusu.

Zaradi omejitvenih ukrepov smo tako naš tradicionalni Talumov dan za zdravje izvedli drugače kot v preteklih letih, in sicer v duhu slogana »Vsak po svoje, vsi skupaj«. Hvala vsem, ki ste sodelovali, saj smo znova dokazali, da skupaj zmoremo.

Se je pa v letu 2020 povečalo število tistih, ki so iskali strokovno pomoč pri svetovalcih v okviru projekta Naprej. Projekt se letos jeseni zaključuje, zato vas vabimo, da še vedno v čim večji meri uporabite možnosti zaupnega svetovanja za vas in vaše družinske člane. □

Tabela 1: Zaposlenost na dan 31. 12. 2020

	TALUM																	
	Skupina Talum	Talum Inštitut	Ekotal	Vital	Ekotal PRO	Vargas-Al	Talum Izparilniki	Talum Šabac (Beograd)	Talum Bjeljina	Talum	PE Aluminij	PE Livarna	PE Rondelice	PE Ulitki	PE Servis in inž.	PE Promet	PE Uprav. z energijo	Službe
Stanje zaposlenih 31. 12. 2020	1.462	35	62	7	46	55	40	2	9	1.206	144	109	166	427	183	27	30	120
Zaposlenih žensk %	22,1	42,9	46,8	85,7	56,5	9,1	5,0	50,0	11,1	19,7	1,4	2,8	6,6	38,6	2,2	0	3,3	43,3
Povprečna starost (let)	42,8	43,9	48,7	37,6	41,5	45,7	48,4	52	45	42,2	46,4	46,5	40,1	38,1	43	50,2	49,4	46,1

INOVATIVNOST

Kolo inovativnosti se je vrtelo tudi v letu 2020

DR. STANISLAV KORES, VESNA KOŠIR, FOTO: DEPOSITPHOTOS

Leto 2020 je bilo v znamenju prilagajanj in težkih odločitev ter iskanja rešitev za težave, v katerih se je znašel svet zaradi pandemije covid-19. Inovativnost je imela pomembno vlogo pri iskanju rešitev za številne izzive, s katerimi smo se soočali na različnih področjih. V leto 2021 smo zakorakali bolj suvereno in prilagojeni ter usmerjeni v prihodnost.

Globalni inovacijski indeks

Na podlagi Globalnega inovacijskega indeksa (angl. Global Innovation Index - GII) 2020 je 1. mesto med najbolj inovativnimi državami na svetu ohranila Švica, ki ga zaseda že skoraj desetletje. Na lestvici najbolj inovativnih držav ji sledijo Švedska, ZDA, Združeno kraljestvo in Nizozemska.

Na grafu 2 je prikazano razmerje med stopnjami dohodka (BDP na prebivalca) in inovacijskimi rezultati (ocena GII). Linija trenda prikazuje pričakovano inovacijsko uspešnost glede na raven dohodka. Gospodarstva, ki se pojavljajo nad linijo trenda, delujejo bolje od pričakovanj, tista pod linijo trenda pa delujejo pod pričakovanji.

Kam se uvršča Slovenija?

Slovenija se je v letu 2020 uvrstila na 32. mesto, kar je mesto nižje kot leta 2019. Glede na skupine, v katere se uvrščajo posamezni indikatorji, je bila naša država ponovno najboljše ocenjena na področju institucij (20. mesto), najslabše pa na področju naprednosti domačega trga (77. mesto). Družbo na lestvici ji delata Portugalska na 31. mestu in Malezija, uvrščena na 30. mesto. Sosednje države so uvrščene na naslednja mesta: Avstrija na 19., Italija na 28., Madžarska na 35. in Hrvaška na 41.

Inovativnost v Talumu

V Talumu smo lahko z izkupičkom leta 2020 na področju inovativnosti zadovoljni, čeravno nismo dosegli kazalnikov, ki smo si jih zastavili. Kljub težkim razmeram smo leto zaključili uspešno na različnih področjih, na kar smo lahko ponosni. **Brez vztrajnosti in prilagodljivosti tega ne bi dosegli.**

Inovativnost v letu 2020

Lansko leto smo zabeležili **1037 inovacijskih predlogov**. V procesih inoviranja je aktivno sodelovalo **19,5 odstotka zaposlenih**, predloge pa smo dobili od **287 različnih predlagateljev**. Največ predlogov na zaposlenega so podali v **PE Rondelice** (1,06 predloga na zaposlenega), sledita **družba Ekotal** (1,05 predloga na zaposlenega) in **PE Livarna**, ki je prav tako dosegla letni cilj 1 predlog na zaposlenega. **Na ravni skupine smo dosegli 0,70 predloga na zaposlenega.**

Akcija Upam si! 2020

Jeseni smo izpeljali akcijo Upam si! 2020, ki je bila prepoznavna pod sloganom **Enostavno, Uporabno, Virtualno**. Zaposleni so v okviru akcije podali **28 inovativnih predlogov**.

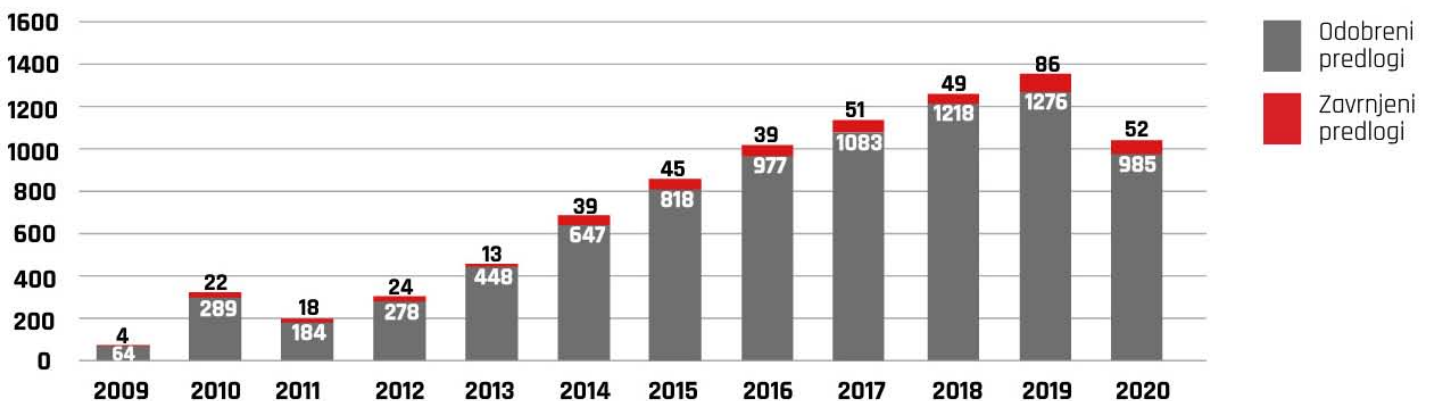
9. Dan inovativnosti in 4. Razvojno-raziskovalni dan

Na 9. Dnevu inovativnosti, ki je bil izveden skupaj s 4. Razvojno-raziskovalnim dnevom, smo nagradili **5 najboljših predlogov** natečaja po mnenju komisije. **Dogodek smo izpeljali virtualno.**

Tehnične izboljšave

Na področju profesionalne inovativnosti smo v letu 2020 zabeležili kar **10 tehničnih izboljšav**. Skupna letna gospodarska korist šestih tehničnih izboljšav, ki smo jih obravnavali in ocenili, znaša **626.525,27 EUR**.

Graf 1: Število odobrenih in zavrženih inovacijskih predlogov med letoma 2009 in 2020 v skupini Talum

Sodelovanje na razpisu za naj inovacije v podravski regiji

Sodelovali smo tudi na razpisu za podelitev priznanj inovacijam v podravski regiji Štajerske gospodarske zbornice. Tema razpisa je bila **Inovacijsko sodelovanje kulturno-kreativnih industrij in gospodarstva**. Sodelovali smo s procesno inovacijo **Učinkovita in trajnostna proizvodnja rondelic in rondel iz nove širine aluminijastega ozkega traku (PE Rondelice)** in zanjo prejeli bronasto priznanje.

Naj ideje ne ostajajo le v vaših glavah

Podani inovativni predlogi in izboljšave so najpogosteje usmerjeni na področje strojev, orodja in naprav ter na področji varnosti in izboljšanja delovnega okolja. Veliko izzivov nas čaka še na preostalih področjih, zato vas vabimo, da pogumno in suvereno podajate predloge, izboljšave, ideje – naj ne ostanejo samo v vaših glavah. Vzpostavljeni sistem evidentiranja inovativnosti je dostopen vsakomur. Skrbniki po poslovnih enotah vam bodo z veseljem pomagali pri vnosu in pripravi predlogov. Tako bomo skupaj pripomogli k izboljšanju naših skupnih procesov oziroma delovnega procesa, ki ga opravljate.

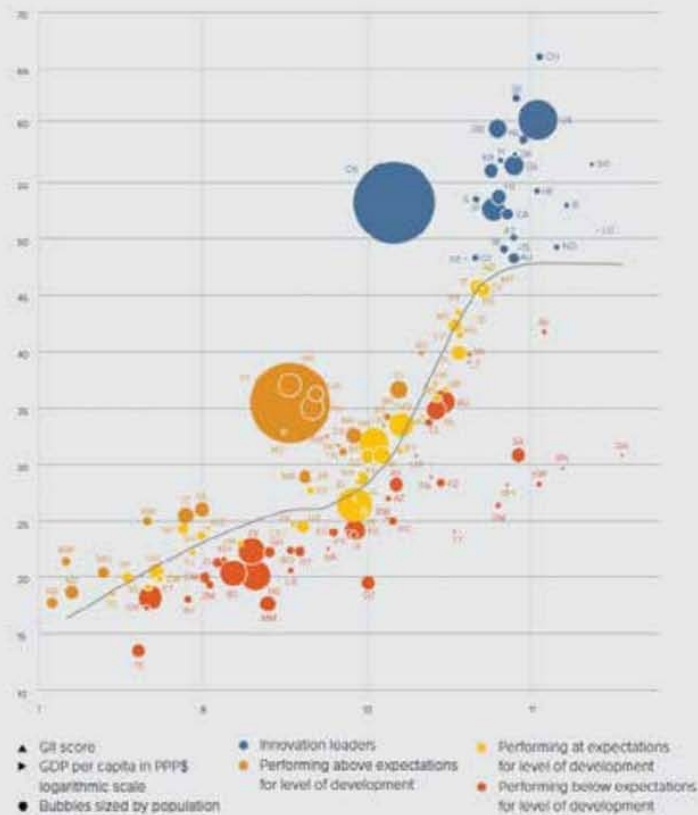
Deset let Dneva inovativnosti v Talumu

Letos praznujemo 10 let, odkar smo inovativnost zapisali v našo strategijo in se sistematično lotili nadgradnje inovativne dejavnosti. Pristop že daje rezultate, saj je inovativnost postala del našega življenja. Upamo, da nam bo v pomladnih mesecih uspelo izvesti akcijo **Upam si!** ter jeseni brez omejitev organizirati **10. Dan inovativnosti**. Tema akcije **Upam si!** bo povezana z razmislekom, kaj lahko na svojem delovnem mestu sami spremenite, preuredite, izboljšate, da bo vaš delovni proces enostavnejši, učinkovitejši in boljši. **Več informacij o akciji Upam si! vam bomo kmalu posredovali po vseh običajnih internih komunikacijskih kanalih (intranet, plakati, info zaslani).**

Inovativnost je močno prepletena z raziskavami, razvojem ter posledično z investicijami vanje. Trudimo se pripraviti spodbudno okolje z vsemi deležniki v inovacijskem ekosistemu za zagotovitev primernih sredstev za razvojno-raziskovalne aktivnosti in odločevalce tako v domačem kot tudi v evropskem okolju nagovarjamo za zagotavljanje zadostnih sredstev, virov in časa za doseganje ciljev, h katerim smo se kot država zavezali v okviru evropskega podnebne dogovora.

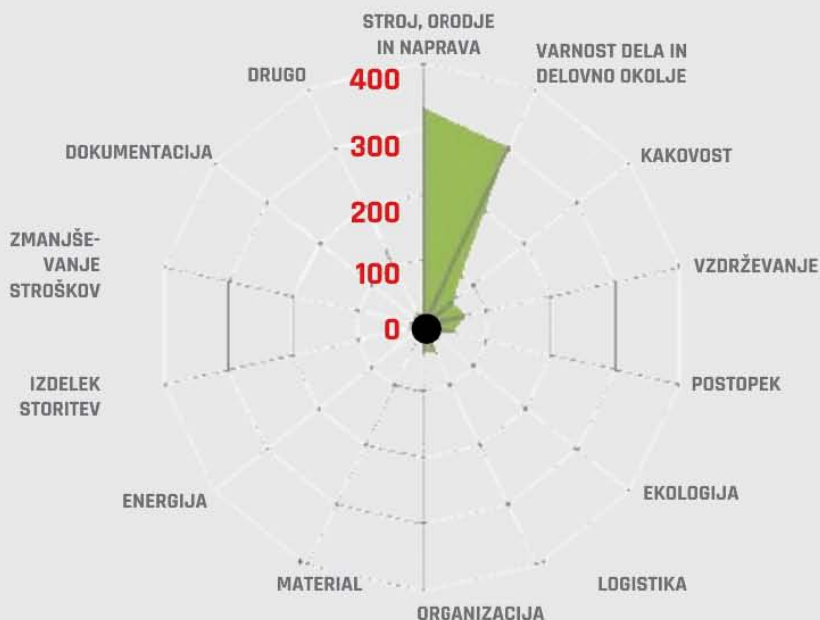
Upajmo si! Bodimo pogumni, povezovalni, prilagodljivi in profesionalni.

Graf 2: Razmerje med stopnjami dohodka (BDP na prebivalca) in inovacijskimi rezultati (ocena GII)

Source: Global Innovation Index Database, Corsetti, INSEAD, and WIPO, 2020.

Graf 3: Področja podajanja inovativnih predlogov v Skupini Talum

INFORMATIKA

Talum v razvoju **digitalnih tehnologij**

INFORMATIKA, FOTO: DEPOSITPHOTOS

Napredek digitalnih tehnologij nam ponuja veliko možnosti za razvoj novih rešitev. Določene digitalne rešitve nam že ponujajo obstoječi informacijski sistemi z novimi verzijami, a jih moramo znati ustrezno izkoristiti. Z razvojem teh rešitev narašča tudi pomembnost informacijske varnosti, zato so ključne varnostne rešitve in posodabljanje sistemov, prav tako pa tudi nadgrajevanje novih verzij operacijskih sistemov. V prispevku bomo predstavili nekatere digitalne rešitve, ki jih v Talumu uvajamo v letošnjem letu.

Internetni brskalnik Edge

Brskalnik Edge je privzeti brskalnik v sistemu Windows 10. V primerjavi z zastarelim brskalnikom Internet Explorer, ki smo ga uporabljali doslej, je varnostno naprednejši in podpira novejšo tehnologijo, na primer razne vsebine v HTML5. Tako postopoma prehajamo na brskalnik Edge, ki bo marca postal privzeti brskalnik za vse uporabnike v Talumu. Pred tem smo morali izvesti posodobitve določenih informacijskih sistemov ter nadgraditi SharePoint, aplikacijo Aktivnosti (Ukrepi), dokumentacijski sistem BC in drugo.

Portal B2B

Namen portala B2B (ang. business to business) je, da z uporabo spletne informacijske tehnologije avtomatiziramo določene poslovne procese v interakcijah s partnerji in posledično zmanjšujemo določena operativna opravila. Poslovni portali podjetjem omogočajo povečanje prodaje in širitev na nove trge, zagotavljanje enostavne uporabe, zniževanje stroškov poslovanja in prikazovanje pregleda zalog v realnem času.

Podoben portal smo v Talumu že uporabljali, vendar smo ga zaradi zastarelosti tehnologije sčasoma ugasnili. V Informatiki smo se lotili graditve novega ogrodja za izmenjavo podatkov s poslovnimi partnerji. Ogrodje je zgrajeno z najnovejšo tehnologijo, njegova ključna prednost v primerjavi s staro rešitvijo pa je zagotavljanje ustrezne varnosti in odzivnosti. Ogrodje bo omogočalo enostavno integracijo z zalednimi informacijskimi sistemi, kot je Infor LN, s STP-ji in drugimi sistemi.

Pilotni projekt in testiranje delovanja našega portalnega ogrodja poteka v poslovni enoti Aluminij. Njihovi poslovni partnerji so namreč izrazili željo po spremljanju svojega materiala skozi celoten proces, zdaj pa preko portala že lahko spremljajo časovni cikel izvedbe celotnega naročila.

Nadgradnja ERP IS LN

Dinamika razvoja digitalnih tehnologij nam daje veliko možnosti za potencialne rešitve za poslovne procese tudi na področju ERP IS LN. Sistemi ERP (ang. enterprise resource planning) veljajo za najučinkovitejši način obvladovanja poslovnih procesov v podjetju. Če želimo te potencialne izkoristiti, moramo nadgrajevati in izkoriščati možnosti novih verzij. Dinamika nadgradenj bo postala naša stalnica in bo sčasoma za vse nas vedno manj stresna. Tako ne bomo več govorili o novih implementacijah, ampak o nadgradnjah novih verzij.

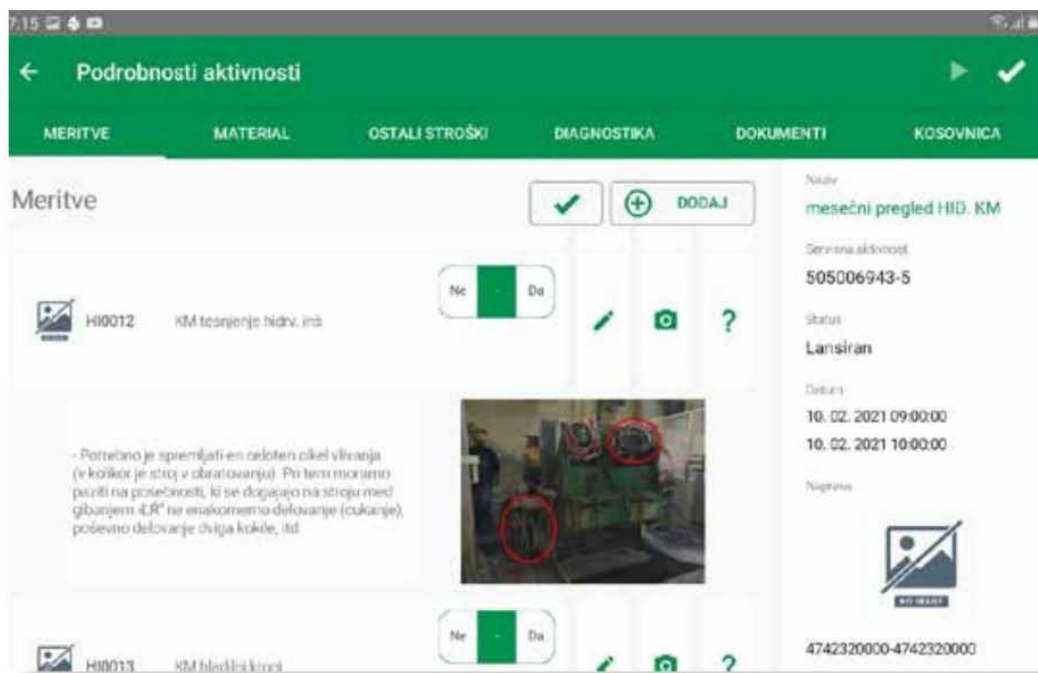
Še letos bomo pripravili vse za nadgradnjo IS LN z obstoječe verzije 10.3 na verzijo 10.7. Proces nadgradnje poteka postopoma po fazah. Konec leta 2020 smo obstoječo verzijo nadgradili z vsemi popravki, prav tako smo nadgradili naše razvojno okolje za IS LN. Postopoma smo uvedli tudi nov, sodoben uporabniški vmesnik LN UI. Navedene aktivnosti nam bodo olajšale prehod, ki se bo zgodil 1. januarja 2022.

V nadaljevanju se bomo tako posvetili izvedbi testne nadgradnje po korakih in vas, sodelavce, ustrezno vključevali v posamezne faze projekta. Izvedli bomo tudi ustrezna izobraževanja, saj bomo v okviru projekta uvedli nekaj novosti.

Mobilna aplikacija Mobilni servis

Mobilni servis podpira delo serviserja na terenu. Serviser preko aplikacije na mobilno napravo prejme seznam aktivnosti s planiranimi termini in opisom nalog, ki jih mora izvesti na določeni dan.

Z odčitavanjem označevalnih QR nalepk strojev se avtomatizira vnos porabljenega časa za posamezni delovni poseg, z odčitavanjem QR nalepk rezervnih delov pa se izvede izdaja porabljenega materiala. Mobilni servis serviserju omogoča tudi dostop do navodil s slikami ali videom za opravljanje zahtevane aktivnosti. Serviser lahko preko aplikacije vnese vrednosti meritev, odčitane na stroju, in opažanja pri pregledu stroja. Priloži lahko fotografijo vsake ugotovljene napake, kar zelo olajša defektažo in omogoča hitrejšo pripravo aktivnosti za odpravo ugotovljenih napak.

Serviser ima vpogled v seznam vgrajenih rezervnih delov na stroju in v zalogo rezervnih delov v skladišču. Če rezervnih delov ni v zalogi, lahko takoj izda nalog za naročilo. Z uporabo aplikacije se zmanjša potreba po administrativnem delu, kar pomeni optimizacijo in povečanje učinkovitosti serviserja. □

Pridobitev za skupino in Talum Inštitut – **nov »kvantometer«**

MAJDA ROLA, FOTO: STANKO KOZEL

Mineva že več kot 50 let, ko smo v Tovarni glinice in aluminija v procesno kontrolo vključili prvi optični emisijski spektrometer (OES), vsem bolj znan kot »kvantometer«. Začelo se je leta 1970 s prvim instrumentom serije OES ARL 9900, nadaljevalo z drugim OES ARL 3460 leta 1991, leta 2001 pa s tretjim avtomatiziranim OES ARL 4460 z robotom SMS 1000 in avtomatskim rezkalnikom Herzog HN-FF.

Nabava četrtega kvantometra

Na kvantometru poteka elementarna analiza vzorcev aluminija in aluminijevih zlitin s pomočjo optične emisijske spektrometrije. V zgodovini Taluma so se doslej zvrstili trije kvantometri, zdaj pa smo dočakali prihod četrtega in ponovno zaupali podjetju ARL iz Švice, pri katerem so bili nabavljeni vsi instrumenti.

30-letno vzdrževanje in nemoteno delovanje instrumentov

Po »izčrpanem« 20-letnem veteranu je bilo nujno, da nabavimo nov instrument, saj je stari, ki je delal 24 ur na dan vseh 7 dni v tednu in v povprečju obdelal 300 vzorcev na dan, obnemogel. Še vedno pa nam bo služil kot alternativa. Ob tej priložnosti se želimo zahvaliti Miranu Jezi in ostalim sodelavcem v skupini, ki jim gre zasluga za 30-letno vzdrževanje in nemoteno delovanje instrumentov.

Avtomatiziran in robotiziran spektrometer

Nova pridobitev za skupino je avtomatiziran in robotiziran spektrometer **OES ARL iSpark 8860 s SMS 2300 s pripravo vzorca z rezkalnikom Herzog HN-FF**, vreden več kot 0,5 milijona evrov. Spektrometer vsebuje 48 analitičnih linij za določitev 41 elementov v aluminiju: Ag, Al, As, B, Ba, Be, Bi, Ca, Cd, Ce, Co, Cr, Cu, Fe, Ga, Hg, In, K, La, Li, Mg, Mn, Mo, Na, Ni, P, Pb, Sb, Sc, Se, Si, Sn, Sr, Ta, Te, Ti, Tl, V, W, Y, Zn in Zr. Območja koncentracij elementov, ki se analizirajo v aluminiju in aluminijevih zlitinah, so od 0,0001 odstotka do 25 odstotkov.

Delovanje optičnega emisijskega spektrometra

Optični emisijski spektrometer deluje na principu vzburjanja atomov z električno iskro v atmosferi žlahtnega plina argona med vzorcem aluminija in volframovo elektrodo. Element, ki mu dovedemo dovolj energije, po vzburjanju oddaja lastni atomski spekter karakteristične valovne dolžine. Ločljivost spektra v posamezne spektralne linije poteka z uklonom na optični rešetki.

Kvantitativno določanje vsebnosti določenega elementa

Na osnovi izmerjene intenzitete emitirane svetlobe različnih spektralnih linij, valovnih dolžin od 170 do 800 nm in že vnaprej pripravljenih umeritvenih krivulj lahko kvantitativno določimo vsebnost določenega elementa. Umeritvene krivulje se izdelajo za vsak element posebej

s certificiranimi referenčnimi materiali (CRM), katerih sestava je najbolj podobna sestavi vzorcev, ki jih analiziramo.

Postopek analize iz proizvodnega procesa

Postopek analize iz proizvodnega procesa poteka tako, da vzorec v laboratorij pošljejo po pnevmatski pošti. Vzorec registriramo in ga na rezkalniku pripravimo za analizo. Po rezkanju sledi priprava spektrometra pred analizo s preverjanjem njegove točnosti s certificiranimi referenčnimi materiali (Alcan, Hydro, Alusuisse, VAW ipd.), odvisno od sestave vzorca, ki ga analiziramo, do končne analize na spektrometru in rezultata, ki ga preko laboratorijskega informacijskega sistema (LIMS) pošljemo v poslovne enote Aluminij, Rondelice in Ulitki.

Enako poteka tudi analiza vzorcev, ki nam jih v laboratorij prinesejo.

Prvi in edini laboratorij v Sloveniji, ki je akreditiran za področje optične emisijske spektrometrije za analize aluminija in aluminij-silicijevih zlitin

Glede na seznam akreditiranih preskuševalnih laboratorijev smo še vedno prvi in zaenkrat edini laboratorij v Sloveniji, ki je akreditiran na področju optične emisijske spektrometrije za analize aluminija in aluminij-silicijevih zlitin.

Kaj to pomeni? Akreditacija je uradno priznanje usposobljenosti, ki ga Slovenska akreditacija (www.gov.si/sa) podeli za opravljanje določenih storitev in preskušanj v skladu s standardom SIST EN ISO/IEC 17025. Ključna prednost akreditirane družbe Talum Inštitut je večanje zaupanja v rezultate preskušanja, ki enakopravno veljajo tako na trgu EU kot v svetu (ILAC).

Novi DES 8860 je pomembna pridobitev za skupino in pomeni lažje kosanje z vedno večjimi zahtevami avtomobilske, farmacevtske in prehranske industrije.

Na fotografijah je prikazanih nekaj detajlov nove opreme in namestitev v obnovljenem prostoru. Tuji serviserji prav zdaj nameščajo opremo, v prihodnjih tednih pa bosta potekala usposabljanje in preverjanje vseh elementov. □

POSLOVNI DOGODKI

Inoviranje procesov za doseganje konkurenčne prednosti

SIMONA FREŠER
MIRAN PURG
DAVOR PEČNIK
FOTO: KTM.COM

Pesta za motorna kolesa KTM smo v Talumu začeli proizvajati leta 2014. Sodelovanje smo začeli kot dobavitelj surovcev podjetju za mehansko obdelavo in montažo v Nemčiji, kmalu pa nam je postalo jasno, da ima ta način proizvodnje zaradi geografske in časovne oddaljenosti med ključnimi operacijami veliko pomanjkljivosti. Poleg logističnih izzivov in stroškov zaloge sta pri takšnem načinu največja izziva zagotavljanje kakovosti in optimizacija procesov.

Časovna oddaljenost operacij

Na lokaciji Taluma je tako potekala proizvodnja surovcev, ki so potovali v Nemčijo na proces mehanske obdelave z barvanjem in montažo. Zaradi časovne oddaljenosti operacij je bilo skoraj nemogoče odreagirati v trenutku in korigirati procese glede na skrite napake, ki so se pojavile pri naslednji operaciji, to je mehanski obdelavi. Izziv je predstavljalo tudi usklajevanje obeh operacij, da bi dosegli optimalen izdelek, nižje stroške nekakovosti in večji dobiček, zadovoljne kupce in stranke oziroma večjo konkurenčno prednost.

Začetek mehanske obdelave in montaže za KTM

Konkurenčna izenačenost na trgu podjetja prisili, da vedno znova iščemo nove inovativne načine za povečevanje konkurenčne prednosti pred tekmeci na trgu. Leta 2016 smo izkoristili priložnost in lastno znanje ter začeli z mehansko obdelavo in montažo pest končnemu kupcu KTM. Ker pa so določeni tipi pest po mehanski obdelavi tudi pobarvani, smo za te tipe še naprej dobavljali surovce. Razmišljali smo o alternativni barvanja, ki bi nam v Talumu omogočila proizvodnjo dokončanih pest tega tipa.

Anodizacija ulitkov kot alternativa barvanju

Običajno se aluminij eloksira z anorganskimi pigmenti, vendar to zaradi visoke vsebnosti silicija z estetskega vidika na ulitkih ni zadovoljivo. Leta 2019 smo po šestih mesecih skupnega razvoja z zunanjim dobaviteljem podjetju KTM predstavili alternativo barvanim ulitkom – anodizacijo. Pri anodizaciji pesta eloksiramo z organskimi pigmenti, ki zagotavljajo zelo enakomerno površino. Poleg bistveno boljšega videza pridobimo s takšnim procesom tudi boljšo korozijsko obstojnost, površinsko oziroma obrabno trdnost ter površinsko električno izolativnost. V našem primeru pa anodizacija prinaša predvsem stroškovne prednosti pred mokrim barvanjem, ki se je uporabljalo pred našo inovacijo. Mokra barvanje zahteva veliko ročnega dela (maskiranje in demaskiranje), pri čemer mehanska obdelava poteka v dveh delih, pred barvanjem in po njem. Pri anodizaciji pa mehanska obdelava poteka od začetka do konca na za to prilagojenem otoku za mehansko obdelavo.

Merska ustreznost eloksiranih pest

Poleg doseganja dovršene estetike je bil glavni izziv pri razvoju procesa anodizacije ulitkov tudi zagotavljanje merske ustreznosti eloksiranih pest. Toleranca na ležajnih luknjah pesta znaša namreč le 0,02 mm. Potrebne je bilo izjemno veliko interakcije med debelino, konstantnostjo in videzom nanosa v povezavi z natančnostjo mehanske obdelave. Po več mesecih testiranja smo vse parametre uskladili tako, da pri montaži ležajev težav praktično ni.

Omenjene inovacije ne bi bilo mogoče izpeljati brez dobrega odnosa in tesnega sodelovanja s podjetjem KTM. Dober odnos se pokaže kot rezultat pri snovanju inovativnih idej. Talum in KTM danes skupaj ustvarjata konkurenčno prednost na trgu. □

POSLOVNI DOGODKI

Koraki v razvoju novega ulitka za BMW

MIHAEL KRALJ, DAMJAN KLASINC

FOTO: WWW.PRESS.BMWGROUP.COM, ARHIV TALUMA

Večino novih projektov v razvojnih fazah izdelkov zaradi dogovorov o zaupnosti ne moremo javno predstavljati. Ko pa je izdelek že nekaj časa v serijski proizvodnji, kot na primer naš levi in desni pokrov motorja za motocikel R18, pa lahko razvojne korake pri nastajanju novega izdelka podrobneje predstavimo. V razvoju pokrovov motorja smo sodelovali z novim kupcem BMW, ki nam je postavil tudi nekatere nove zahteve glede končnega izdelka.

Dizajn pokrova motorja

Postopek razvoja ulitka zahteva veliko usklajevanje s kupcem, ki smo jih tokrat začeli na podlagi njegovega 3D modela. V tem primeru je bila kupčeva prioriteta dizajn kosa, zato je bilo še toliko težje najti rdečo nit med željami in končnim videzom ulitka. Kupec je zahteval, da se celotna zunanja oblika kosa odlije z eno formo – bočni drsnik, se pravi brez delilnih ravnin orodja in posledično brez srhov na prioritetni površini A. Posledica tega sta bili bistveno zahtevnejši konstrukcija in izdelava tlačnega orodja, ki po dolžini meri skoraj tri metre.

Izzivi pri litju ulitka

Po prvem testnem litju smo ugotovili, da se kosi pri ohlajevanju ulitka v hladilnem bazenu nekontrolirano zvijajo, posledica tega pa je bilo neujemanje s protidelom na motociklu. Kupcu smo predlagali rešitev z dodatnimi rebri na notranji strani, s katerimi smo povečali togost kosa. S tem smo dosegli, da profilno linijo kosa zvija enakomerno v tolerančnem območju, odstopanja pa smo prilagodili pri mehanski obdelavi ulitka.

Na grafikah 1 in 2 si lahko ogledamo primerjavo rezultatov napetostnega preračuna in simulacijo hlajenja kosa pri potapljanju v vodo. Na podlagi simulacije smo prišli do ustreznih rezultatov in s tem do kupčeve potrditve za spremembo na livnem orodju. Posledično je to vplivalo tudi na predelavo vseh vpenjalnih priprav v naslednjih operacijah.

Prepoznavanje ulitkov in DMC koda

Ker levi in desni kos pokrova motorja izdelujemo v dveh barvnih odtenkih, gre za štiri možne končne izdelke. Za kupca je pomembno, da se na njihovi montažni liniji posamezni kos prepozna s pomočjo DMC koda. Ker kupec motocikla lahko izbira med barvnimi kombinacijami vozila, je še toliko bolj pomembno, da se v velikoserijski proizvodnji ne pojavljajo napake med naročilom in prejetim končnim proizvodom. Skupaj z dobaviteljem smo razvili pripravo, ki prepozna kos in barvni odtenek ter natisne ustrezno DMC kodo.

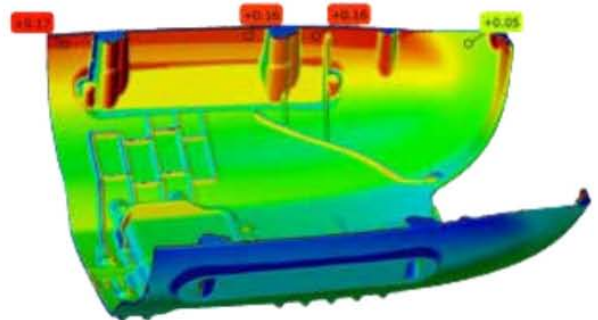
Z razvojnim projektom levega in desnega pokrova motorja za motocikel R18 smo pridobili veliko izkušenj, referenc in predvsem zaupanje pri kupcu. Po uspešnem prvem sodelovanju z BMW-jem že razvijamo nove projekte, ki so trenutno v prototipni fazi, v prihodnjih letih pa bo sledila serijska proizvodnja. □

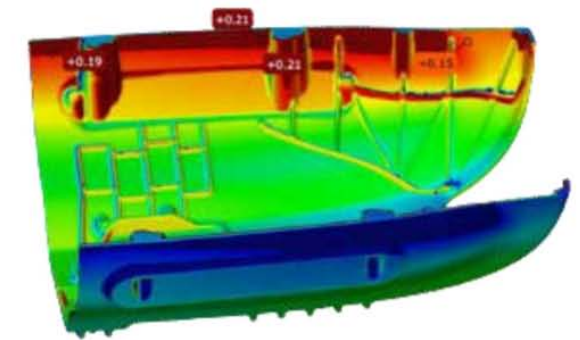
Foto 1: BMW-jev motocikel R18

Foto 2: Sestavljena levi in desni kos v črni barvni kombinaciji

Grafika 1: Prva verzija kosa brez ojačitvenih reber – razlika v zvivosti profilne linije: 0,12 mm

Grafika 2: Kos z ojačitvenimi rebri – razlika v zvivosti profilne linije: 0,06 mm

POSLOVNI DOGODKI

Generalni remont kompresorja AC3

BRANKO HERTIŠ, FOTO: BRANKO HERTIŠ

V Talumu je komprimirani zrak (v nadaljevanju KZ) pomemben energent, saj se v primeru trenutnega izpada KZ ustavi proizvodnja, ker imajo posamezne linije oziroma stroji pnevmatske lopute, ventile, ki krmilijo delovanje naprav.

Ekonomske in varnostne posledice izpada KZ

Nizek tlak v sistemu pomeni varnostne izklope linij oziroma naprav v PE Rondelice, PE Aluminij (liviarski, elektrolizni in anodni del), orodjarni, PE Ulitki ... Izpadi KZ imajo tudi ekonomske in varnostne posledice, zato v OE Energetika z rednimi servisi, preventivnim vzdrževanjem, nadzorom nad delovanjem sistema proizvodnje in odpravo pomanjkljivosti vzdržujemo maksimalno razpoložljivost kompresorjev. Skrbimo tudi za distribucijo KZ in vzdrževanje primarnega omrežja ter za projekte za ohranjanje oziroma povečevanje kapacitete in kakovosti KZ.

Padec porabe KZ

Leta 2014 smo v Talumu nabavili štiri nove kompresorje Atlas Copco, ki so prevzeli pomembno vlogo pri nenehnem povečevanju porabe in zagotavljanju oskrbe s KZ.

S tem smo posledično razbremenili 20 in več let stare kompresorje, ki že imajo za sabo tudi generalne remonte, so energetske manj učinkoviti, popravila so dražja in daljša zaradi težav pri dobavi rezervnih delov oziroma je z njimi težko zagotavljati veliko razpoložljivost in potrebo po nenehnem povečevanju porabe.

V letu 2020 je zaradi zmanjšanja zmogljivosti elektrolize na polovico, zaustavitve programa liviarskih zlitin in zmanjšanja obsega proizvodnje kot posledice epidemije koronavirusa poraba KZ v primerjavi z letom 2019 padla za 19 %.

Generalni remont

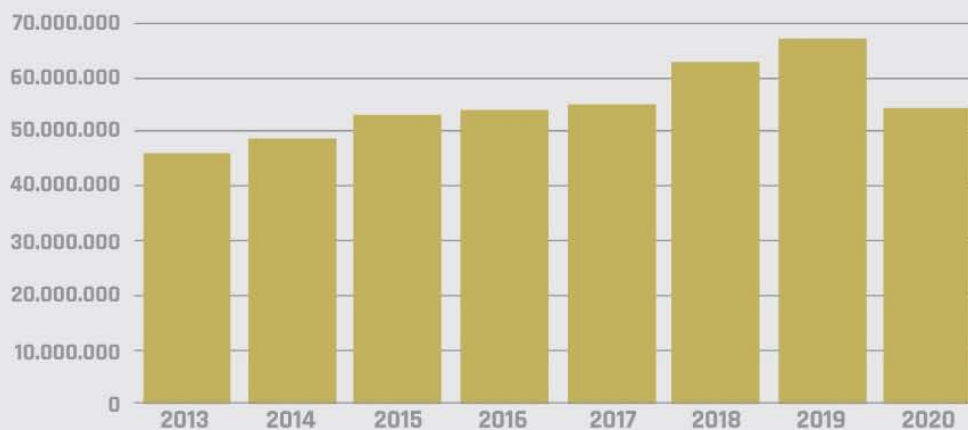
Frekvenčno reguliran kompresor AC3 je od zagona proti koncu leta 2014 do januarja 2021 opravil 52.600 ur, kar je 12.600 ur oz. oziroma 25 odstotkov več kot jih proizvajalec predvideva za generalni remont. Kompresor je v zadnjih letih deloval s 95-odstotno razpoložljivostjo, saj z regulacijo proizvodnje zraka na AC3 vzdržujemo tlačna nihanja in izboljšujemo specifično porabo energije za proizvodnjo KZ.

Zaradi težav s pregrevanjem kompresorja AC3 in povečanimi vibracijami smo naročili defektažo. Serviserji Atlas Copco so ugotovili, da je potreben generalni remont kompresorja, če se želimo

Fotografija 1: Kompresorska postaja KP C1

Graf 1: Poraba KZ med letoma 2013 in 2020

Fotografija 2: Tlačni stopnji

Fotografija 3: Remont kompresorja AC3

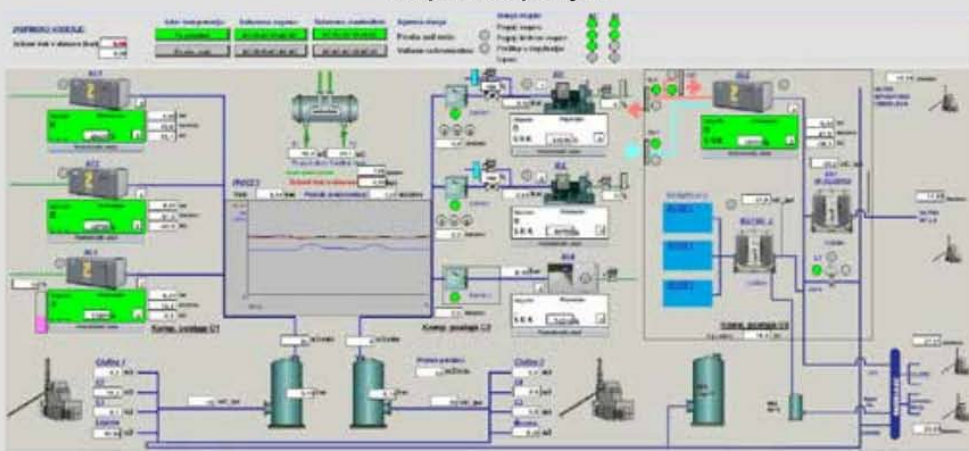

Fotografija 4: Korito sušilnika pred čiščenjem

Fotografija 5: Korito sušilnika po obnovi

Kompresorska postaja KP

Prikaz 1: SCADA – Nadzorni sistem za spremljanje kompresorjev

izogniti neplaniranemu daljšemu zastoju in višjim stroškom popravila. Sredstva so bila planirana in tako smo v dneh od 18. do 21. januarja izvedli generalni remont. Opravili so ga serviserji Atlas Copca ob pomoči skupine OE Servisno vzdrževanje iz PE Servis in inženiring, ki je opravila še določena servisno-vzdrževalna dela; ta pri generalnem remontu kompresorja niso predvidena, bila pa so nujna glede na stanje posameznih elementov kompresorja.

Obnova pogonskega elektromotorja

Generalni remont vključuje tudi obnovo pogonskega elektromotorja, ki so jo izvedli vzdrževalci iz OE Servisno vzdrževanje. Tako smo ustvarili dodaten prihranek ter izkoristili znanje in izkušnje naših vzdrževalcev.

Glavna in najdražja elementa kompresorja, ki sta bila pri remontu zamenjana, sta prva in druga tlačna stopnja.

Nastajanje kislega kondenzata

Kompresorji delujejo med elektrolizo C1 in C2 in ob zajemu zraka zaradi prisotnosti fluora v zraku nastaja v sušilniku kompresorjev kisli kondenzat, ki povzroča korozijo cevi, toplotnih izmenjevalnikov in sušilnika. Rja pa maši šobe in lahko povzroča zastoje kompresorja oziroma prerjavenje elementov. Vzdrževalci OE Servisno vzdrževanje so obnovili korito sušilnika in ga

premazali s kislinsko obstojnim premazom, očistili zamašene cevi toplotnih izmenjevalnikov in opravili tlačni preizkus.

Potrdili uspešnost izvedenega remonta

V SCADI, preko katere spremljamo delovanje posameznih kompresorjev in regulacijo celotnega sistema oskrbe s KZ, smo preverili parametre temperature in tlake pred remontom in po njem in potrdili uspešnost izvedenih del.

Od štirih kompresorjev, nabavljenih leta 2014, bosta tudi kompresorja AC1 in AC2 predvidoma maja 2021 dosegla 50.000 obratovnih ur. Glede na izkušnje s kompresorjem AC3 in predvideno porabo KZ planiramo generalni remont tudi teh kompresorjev do konca tega leta ali v začetku prihodnjega. □

Upravljanje z energijo v Talumu

MAG. BOŠTJAN KOROŠEC, FOTO: NGEN d.o.o.

Področje upravljanja z energijo smo z reorganizacijo januarja letos razdelili na dva dela, in sicer na operativno-izvedbeni in zakonodajno-sistemski del.

Operativno-izvedbene aktivnosti

Operativno-izvedbene aktivnosti so postale del organizacijske enote Energetika, ki se je priključila poslovni enoti Servis in inženiring in zajema naslednja področja:

1. elektroenergetika, ki jo predstavljata dve skupini:

- **izmena** oziroma komandni center za distribucijo električne energije za celotno industrijsko cono Talum, upravljanje enosmerne električne energije za elektrolizo, zagotavljanje varnostnega napajanja kritičnih porabnikov z dizelskima agregatoma ter nadzor delovanja zaprtega hladilnega sistema (izven rednega delovnega časa), črpališča vode (vodarna), kompresorjev v vseh treh kompresorskih postajah in sončnih elektrarn na odlagališču rdečega blata (haldi),
- **skupina za vzdrževanje elektroenergetskih naprav**, ki skrbi za vzdrževanje transformatorskih postaj v zaprtih distribucijskih sistemih Talum z vso energetsko in stikalno opremo, transformatorjev in usmernikov za halo C ter sončnih elektrarn na odlagališču rdečega blata;

2. strojna energetika: sodelavci skrbijo za celovito delovanje zaprtega hladilnega sistema za vse livarniške procese, proizvodnjo in distribucijo komprimiranega zraka, distribucijo zemeljskega plina, obvladovanje infrastrukture črpanja in distribucije tehnološke in pitne vode, upravljanje sistemov izrabe odvečne toplotne energije iz tehnoloških procesov in sistema devetih plinskih kotlovnice za ogrevanje poslovno-proizvodnih prostorov v Skupini Talum;

3. merila in meritve: sodelavci izvajajo overjanje, umerjanje in popravila obračunskih in tehnoloških meril, meritve elektrotehniških in drugih fizikalnih veličin, meritve srednje napetosti zaščit v distribucijskem sistemu električne energije, meritve električnih inštalacij in strelovodov v Skupini Talum, vzdrževanje dela analitske opreme v hčerinskem podjetju Talum Inštitut d.o.o. ter storitve, povezane z merili in meritvami za druge naročnike.

Sodelavci z vseh področij izvajajo tudi **investicijska in vzdrževalna dela** na energetski infrastrukturi. Če ta dela opravljajo zunanji izvajalci, so njihovi nadzorniki in/ali koordinatorji.

Zakonodajno-sistemske aktivnosti

Zakonodajno-sistemske aktivnosti so postale del združene strokovne ekipe, ki skrbi za področja prava, varnosti in zdravja pri delu, ravnanja z okoljem, sistemske skladnosti in obvladovanja tveganj. Ključne naloge, ki nas čakajo v tem letu na področju upravljanja z energijo, so:

- priprava zakonodajnih osnov in dopolnil na področju prispevkov za električno energijo, energetske učinkovitosti, tarifne postavke omrežnine zaradi prilagajanja odjema oziroma sistemski storitev,
- vzpostavitev sistemskega obvladovanja naprav za zemeljski plin, velikih klimatov, komprimiranega zraka in hidrantnega omrežja,
- nadaljnja širitev izvajanja sistemskih storitev s porabniki električne energije, ki imajo sposobnost prilagajanja odjema (grelni sistemi, ventilatorji, črpališče vode in podobni),
- nadgradnja sistema za spremljanje porabe energentov pri končnih porabnikih – energetski monitoring, ki je dostopen in ga uporabljajo v vseh delovnih okoljih,
- nadaljnje izboljšave procesa napovedovanja porabe električne energije za dan vnaprej, kar je osnova za obvladovanje odstopanj od napovedi in porabe, s tem pa tudi stabilnosti prenosnega sistema električne energije,
- vzdrževanje sistema ISO 50001 Upravljanje z energijo, ki smo ga vzpostavili konec leta 2019, konec leta 2020 pa ponovno uspešno predstavili in zagovarjali zunanjim presojevalcem,
- priprava analiz energetske učinkovitosti in predlogov za izboljšanje za vsa delovna okolja,
- nadaljnje optimiranje obstoječih sistemskih storitev, ki jih že več let nudimo ELES-u, tudi s pomočjo velikega hranilnika električne energije (last podjetja NGEN d.o.o.), postavljenega ob stikalnici in v neposredni bližini RTP Kidričevo.

Panoga energetike je v zadnjih desetih letih najbolj dinamična panoga v svetu in takšna bo tudi prihodnja desetletja, še posebej zaradi prehoda v nizkoogljično družbo. Tej usmeritvi z vedno novimi aktivnostmi in prijemi sledimo tudi v Talumu. □

SINDIKAT

Volitve

SKEI, Konferenca sindikatov Kidričevo

IGOR JEZA, FOTO: IGOR JEZA

Na rednih volitvah sindikalnih zaupnikov SKEI, Konferenca sindikatov Kidričevo za mandatno obdobje 2021-2026, ki so potekale v začetku marca, so člani sindikata izvolili nove člane izvršnega odbora. Novoizvoljeni člani Skupščine sindikata SKEI, Konferenca sindikatov Kidričevo so na volilni skupščini 19. marca 2021 na tajnem glasovanju izvolili predsednika in podpredsednika sindikata. Vodenje sindikata je bilo vnovič zaupano Igorju Jezi, za podpredsednika pa je bil izbran Boris Toličič iz PE Servis in inženiring. Novi izvršni odbor bo začel svoje delo po VIII. kongresu SKEI Slovenije, ki bo 15. junija 2021 v Velenju.

Novoizvoljeni člani izvršnega odbora SKEI, Konference sindikatov Kidričevo, v mandatnem obdobju 2021-2026 so poleg Igorja Jeze in Borisa Toličiča še Lilijana Lončarič iz Strokovnih služb, Valerija Drevenšek iz PE Ulitki, Srečko Gajšek iz PE Rondelice, Stanislav Horvat iz PE Aluminij, Dejan Štuhec iz PE Promet, Mitja Svenšek iz Taluma Izparilnikov d.o.o., Marjetka Ledinek iz Taluma Inštituta d.o.o., David Kiselak iz Vitala d.o.o., Boštjan Kukovec iz Vargas-Ala d.o.o., Marjan Ivančič iz Ekotala d.o.o. in Mitko Siračevski iz Silkema d.o.o.

Hvala vsem, ki ste aktivno sodelovali pri uspešno izvedenih volitvah, članom novega izvršnega odbora pa želimo uspešno delo. □

DOGODKI

Dogodki v prvem četrtletju

ALEKSANDRA JELUŠIČ, NATAŠA VODUŠEK FRAS

8. marec - poklon ženskam

Letos je dan žena za talumovke potekal nekoliko drugače kot navadno. Če nam je lani še tik pred razglasitvijo epidemije uspelo realizirati naš tradicionalni izlet, se letos nanj nismo mogle odpraviti, želimo pa si, da bi se prihodnje leto stvari normalizirale in bi bilo tako več priložnosti za druženje. Sma se pa talumovke razveselile tradicionalnega cvetnega darila in voščil moških sodelavcev.

Kurenti letos preganjali tudi epidemijo

Kurenti ne bi bili kurenti, če ne bi pred začetkom pomladi skrbno opravili svojega poslanstva. Letos so se morali nekoliko prilagoditi spremenjenim okoliščinam, a smo v zvonjenju njihovih zvoncev in posebni pustni energiji lahko v Talumu uživali tudi tokrat. Na pustni torek so nas namreč obiskali kurenti iz Etnografskega društva kurenti Vetrovniki Kidričevo. S poskakovanjem in zvonjenjem so ne le privabljali pomlad, temveč tudi boljše epidemiološke razmere in zdravje za vse nas.

Dobrodelna obara letos za varovance Doma upokojencev Kidričevo

Tudi tradicionalni humanitarni dogodek na prostem Obarjada, ki ga v pustnem času organizira Lions klub Ptuj, se je letos moral prilagoditi razmeram. Zaradi ukrepov proti covidu-19 so dobrodelno obaro letos skuhalo v naši kuhinji v Panu, člani kluba in predstavniki ekip pa so jo dostavili na 14 lokacij. Skupaj s krofi Ptujskih pekarn smo jo talumovci dostavili varovancem Doma upokojencev Kidričevo.

Poletne počitnice

V začetku marca smo objavili razpis terminov za letovanje v Nerezinah in Črvarju v letošnji poletni sezoni ter cene najema v glavni sezoni in izven sezone za počitniške kapacitete v Nerezinah, Črvarju in Štuhecem domu. Izvedba letovanja bo sicer odvisna od epidemioloških razmer in veljavnih ukrepov za preprečitev širjenja nalezljive bolezni covid-19. □

SKLADNOST POSLOVANJA

Upravljanje tveganj, korporativna integriteta in etika

TEODOR DEČMAN, FOTO: DEPOSITPHOTOS

V Skupini Talum s spremljanjem realizacije tveganj, zaznavanjem novih tveganj in analizami ob sodelovanju vseh udeležencev, predvsem pa s sodelovanjem ključnih zaposlenih, soustvarjamo proces merjenja, kvantifikacije in upravljanja tveganj. Prav tako imamo vzpostavljen sistem vrednot in odgovornosti poslovnih organov do zaposlenih in zaposlenih do družbe in delničarjev, do poslovnih partnerjev, javnosti ter širše družbene skupnosti. Navedeno smo opredelili v Etičnem kodeksu in Pravilniku korporativne integritete, sprejetima leta 2015 in posodobljenima aprila 2019.

Upravljanje tveganj

Kot podporna služba temu procesu je bila ustanovljena služba za upravljanje tveganj, ki operativno spremlja posamezna tveganja in je od letos del službe Skladnost poslovanja.

Odbor za obvladovanje tveganj

Za namen upravljanja tveganj je bil ustanovljen Odbor za obvladovanje tveganj, ki se redno sestaja na tedenskih sestankih in obravnava vprašanja, povezana s finančnimi, operativnimi in strateškimi tveganji.

Osnovno vodilo pri upravljanju tveganj je zagotoviti rast obratnega kapitala, kapitalske ustreznosti, solventnosti in likvidnosti, kar je skladno s cilji, zastavljenimi v planih in strategiji.

Tveganja smo popisali in vzpostavili register, ki ga po potrebi dopolnjujemo. Omogoča nam zaznati odstopanja pri tveganjih in je pomembno vodilo pri oblikovanju politik obvladovanja posameznih sklopov zaznanih tveganj.

Sistem upravljanja tveganj temelji na aplikaciji za upravljanje tveganj Fermion, ki omogoča kvantifikacijo ključnih tveganj in posledično njihovo združitev. Vsa ključna tveganja so ovrednotena preko finančnega vpliva na poslovni izid, denarni tok, donosnost in dobiček iz poslovanja pred amortizacijo in davki (EBITDA).

Register tveganj

Izhodišče za upravljanje tveganj je register ključnih tveganj. Register preverjamo četrtletno in ga po potrebi dopolnjujemo. Določeni so skrbniki tveganj, dolčen pa je tudi nadzor tveganj z naborom sprejetih ukrepov za zmanjševanje verjetnosti njihovega nastanka.

Sestavni del registra ključnih tveganj so tudi tveganja, ki so skupna posameznim poslovnim enotam in družbam. Najdete jih na intranetni strani pod zavihkom »upravljanje tveganj«.

Zvezna in diskretna tveganja

V registru tveganj smo tveganja opredelili kot **zvezna in diskretna**.

- **Zvezna tveganja** so tista, ki nimajo jasno definiranih vzrokov in točno določenih dogodkov, ki bi vodili v nastanek tveganja, temveč se nanašajo na konstantno spreminjanje. Vzrok je vedno prisoten, vendar ni jasnega dogodka, za katerega lahko rečemo, da se je ali da se ni zgodil.
- V nasprotju z zveznimi tveganji lahko **diskretna tveganja** povezujemo z nastankom določenih dogodkov, ki jih je mogoče hitro zaznati in identificirati.

Trajanje (persistenca) negativnih učinkov

V registru tveganj smo opredelili trajanje ali persistenco negativnih učinkov, ki prikazuje, koliko časa po nastanku tveganja še vedno občutimo negativne finančne učinke. Persistence tveganj ne smemo enačiti s časom sanacije posledic, temveč predstavlja obdobje od nastanka tveganja do dne, ko se poslovanje družbe vrne v stanje, kot je bilo pred nastankom tveganja.

Če je trajanje opredeljeno z ne, to pomeni, da občutimo negativne finančne učinke nastanka tveganja samo v letu nastanka.

Škoda

V registru tveganj smo opredelili:

- **tipično škodo:** predstavljamo jo kot ocenjeno vrednost tipičnih stroškov, ki nastanejo v primeru nastanka realizacije

tveganja in odprave posledic;

- **škodo v najslabšem primeru:** prikazuje ocenjeno letno izgubo, ki jo lahko pričakujemo enkrat v obdobju dvajsetih let;
- **pričakovano škodo:** izračuna se s pomočjo simulacijskega modela, ki vključuje komponenti pogostost pojava in ocenjena tipična škoda, in predstavlja škodo, ki jo za posamezno tveganje pričakujemo na letni ravni;
- **pogostost pojava:** pove nam, kolikokrat lahko pričakujemo, da se bo določeno tveganje pojavilo v nekem času po sprejetih preventivnih ukrepih; pogostost predstavlja ocenjeno število dogodkov v danem obdobju;
- **skrbnike tveganj:** določeni so za vsako tveganje in preventivne ukrepe, ki jih izvajamo za zmanjšanje verjetnosti nastanka škodnih dogodkov.

Graf 1: Profil tveganj (nastal na podlagi registra tveganj)

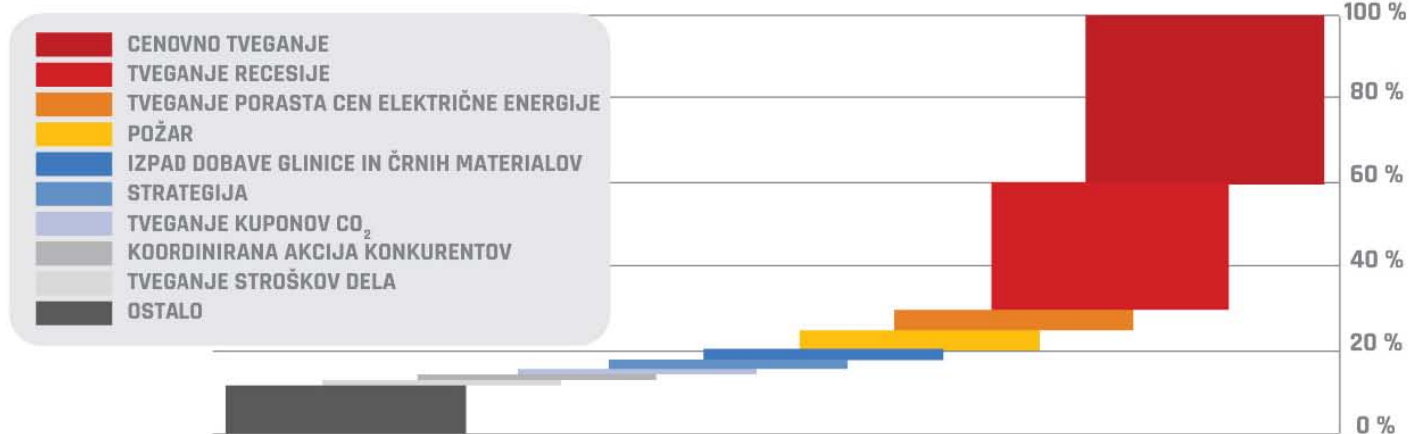

Tabela 1: Profil tveganja

TVEGANJE	PRISPEVEK K PROFILU TVEGANJ (%)
Cenovno tveganje	40,70 %
Tveganje recesije	29,90 %
Tveganje porasta cen el. energije	4,90 %
Požar	4,40 %
Izpad dobave glinice in črnih mat.	2,90 %
Strategija	2,00 %
Tveganje kuponov CO ₂	1,40 %
Koordinirana akcija konkurentov	1,40 %
Tveganje stroškov dela	1,30 %
Ostalo	11,20 %

Profil tveganja

Profil tveganja prikazuje delež posameznega tveganja v celotnem profilu tveganj. Profil tveganja in prispevki k profilu tveganj so izračunani z uporabo posameznih algoritemskih simulacijskih metod.

Z vidika denarnega toka sta ključni tveganji **cenovno tveganje** in **tveganje recesije**, katerih prispevek k profilu tveganj znaša 70,6 odstotka celotnega denarnega toka. Značilno za obe tveganji je, da sta medsebojno soodvisni in na kratki rok predstavljata veliko tveganje šoka v poslovanju. **Poudariti je treba, da rast prodaje izdelkov z višjo dodano vrednostjo pomembno prispeva k višji EBITDA in s tem k ublažitvi potencialnih šokov.**

Terminske pogodbe (futures)

Za varovanje pred nihanjem borzne cene aluminija se uporabljajo terminske pogodbe (futures). Z njimi se zavaruje pogodbeno dogovorjena proizvodna marža. Njena višina ni podvržena gibanju borznih cen,

tako da ob sklenitvi prodajnega posla izvedemo terminski nakup na borzi preko borznih posrednikov. Terminalske pogodbe so pogodbe o nakupu ali prodaji aluminija standardne količine in kakovosti na določen dan v prihodnosti, dobavljenega na določeno mesto po ceni, določeni v sedanosti, brez fizične prisotnosti blaga. Z njim se trguje izključno na Londonski borzi kovin (LME). Najmanjša količina trgovanja je 25 ton (1 lot).

Korporativna integriteta in etika

Etični kodeks

Z Etičnim kodeksom opredeljujemo načela vedenja in ravnanja našega vsakdanjega delovanja v Skupini Talum in v razmerju do okolja, v katerem delujemo, vse v skladu z našo vizijo, poslanstvom in vrednotami.

Pravilnik korporativne integritete in Etični kodeks najdete na intranetni strani pod zavihkom »upravljanje tveganj«.

Pravilnik korporativne integritete

S spoštovanjem Pravilnika korporativne integritete zagotavljamo skladnost poslovanja družbe in ravnanja zaposlenih z zakonodajo, veljavnimi standardi, sprejetimi smernicami in priporočili ter z internimi pravili, predpisi in navodili družbe ter organov družbe, cilj pa je splošno izboljšanje poslovnih rezultatov in krepitev družbene odgovornosti.

Dosledno se izvaja pregled podpisanih pogodb:

- s področja nabave, prodaje in investicij v vrednosti nad 10.000 EUR in njihova skladnost glede uporabe protikorupcijske klavzule, omejitve poslovanja povezanih oseb, upoštevanja konkurenčne prepovedi in nasprotja interesov; pri tem **navedene kršitve korporativne integritete niso bile zaznane;**
- o zagotavljanju zaupnosti podatkov in spoštovanju poslovnih skrivnosti; **kršitve korporativne integritete na navedenem področju niso bile zaznane.**

Prav tako ni bilo zaznati kršitev korporativne integritete s področja podkupovanja, izsiljevanja družbe, pranja denarja in trgovanja z informacijami.

Kršitev korporativne integritete

Vsako zaznano kršitev korporativne integritete je treba nemudoma sporočiti službi Skladnost poslovanja na elektronski naslov **prijava.nepravilnosti@talum.si**. Za prijavo kršitev korporativne integritete je na razpolago tudi poštni predal, nameščen v objektu sanitarna, ki je prosto dostopen in brez videonadzora.

Varovanje identitete

Služba mora varovati identiteto dobrovernega prijavitelja in s podatki o prijavitelju ravnati zaupno. V primeru anonimne prijave identitete dobrovernega anonimnega prijavitelja ni dovoljeno ugotavljati. Identiteta prijavitelja se lahko razkrije le na podlagi sodne odločbe sodišča in/ali če je to nujno potrebno zaradi zavarovanja javnega interesa. Služba mora zagotoviti varstvo prijavitelja pred povračilnimi ukrepi.

Obravnava prijave

Služba je dolžna vsako prijavo kršitve korporativne integritete obravnavati in ustrezno zaključiti. V skladu s Pravilnikom korporativne integritete in na predlog vodje Skladnosti poslovanja je bila ustanovljena delovna skupina, ki obravnava kršitve delovne integritete.

Delovna skupina za obravnavo kršitev korporativne integritete je lani obravnavala en primer kršitve korporativne integritete po anonimni prijavi, in sicer anonimno prijavo mobinga. Delovna skupina je po opravljenem postopku ugotavljanja kršitve sprejela sklep, da se postopek kršitve korporativne integritete ustavi zaradi neutemeljenosti anonimne prijave. □

A portrait of a middle-aged man with dark hair and glasses, wearing a dark suit jacket over a patterned shirt. He is looking directly at the camera with a slight smile. The background is an office setting with a bulletin board and framed documents.

INTERVJU

Nič ne obžalujem izbire, tudi danes bi izbral podobno pot

Pogovor z dr. Markom Homšakom,
direktorjem družbe Talum Inštitut
ter pooblaščenecem za okolje v službi
Skladnost poslovanja

NATAŠA VODUŠEK FRAS, ALEKSANDRA JELUŠIČ
FOTO: STANKO KOZEL

Tokrat smo se pogovarjali s sodelavcem dr. Markom Homšakom, direktorjem družbe Talum Inštitut ter pooblaščenecem za okolje v službi v službi Skladnost poslovanja, ki se z okoljevarstvenimi in drugimi izzivi v Talumu ukvarja že od leta 1993, ko se je v tovarni zaposlil. Zase pravi, da svoje poklicne izbire nikoli ni obžaloval - če bi se danes odločal, bi izbral podobo pot. V intervjuju bomo spoznali njegove poklicne izzive ter dr. Marka kot človeka, ki rad sede h klavirju ter se v prostem času poda do Trikotne jase na Pohorju, ki mu ponuja prelep panoramski pogled na njegov Maribor.

Vsak otrok sanjari o svojem sanjskem poklicu. Kaj ste si vi želeli postati?

Videl sem se v naravoslovju, vendar šele proti koncu šolanja na gimnaziji, današnji Drugi, v Mariboru. Kemija in biologija sta mi »ležali« in sem se spogledoval z medicino, biokemijo ali farmacijo, zaradi osebnih razlogov pa pristal na takratni VTS v Mariboru na kemijski tehnologiji. Diplomiral sem leta 1984 in magistriral štiri leta pozneje. Doktorski študij sem zaključil leta 1996 na Fakulteti za kemijo in kemijsko tehnologijo Univerze v Mariboru. Nič ne obžalujem izbire, tudi danes bi izbral podobno pot.

Koliko časa ste že zaposleni v Talumu in kako je izgledala vaša karierna pot v tovarni?

Po desetih letih službovanja v mariborski Metalni sem se v Talumu zaposlil 1. decembra 1993 kot tehnolog za okolje v DE Kontrola kakovosti, ki jo je vodila Katarina Djurica. Po njenem odhodu sem prevzel vodenje te enote. Z reorganizacijo leta 2011 sem postal skrbnik za sistem ravnanja z okoljem v Sistemih upravljanja družbe Talum, od letošnjega leta pa sem pooblaščenec za okolje v službi Skladnost poslovanja. Leta 2011 sem bil hkrati imenovan tudi za direktorja družbe Talum Inštitut. Minilo je torej že dobrih 27 let, odkar sem stopil skozi »kapijo« družbe Talum. Za moj občutek je to zelo daleč. Pa saj čas je relativen!

Ste že pred zaposlitvijo poznali Talum oziroma kdaj ste se odločili, da se boste zaposlili v tovarni?

Moram reči, da Taluma nisem poznal, bežno se spomnim le šolskega obiska hale B. Zaradi razmer v Metalni sem oddal več prošenj za službo, med drugim tudi za razpisano prosto delovno mesto tehnologa za okolje v Talumu. Jutranji smerokaz mi je bil 145 m visok dimnik na Dravskem polju, sicer pa nisem vedel, kakšni okoljski izzivi me čakajo. Na razgovoru sem bil pri gospodu Žigmanu in gospe Aćimović in sem bil sprejet. Spomnim se, da sem na razgovoru izjavil, da je treba zamenjati službo vsakih pet let, da izkažeš maksimum motiviranosti za delo, pa izgleda, da se zarečenega kruha res največ poje.

Na katere stvari, projekte v svoji karieri v Talumu ste najbolj ponosni?

Na vzpostavitev standarda za ravnanje z okoljem ISO 14001, pridobitev različnih okoljevarstvenih dovoljenj, akreditacijo

laboratorija in sodelovanje pri 2. fazi MPPAL z okoljskega področja. Zapiranje odlagališč in vključitev družbe Talum v mednarodno trgovanje z emisijami toplogrednih plinov pa je bilo in je še danes aktualno in polno izzivov. Seveda mi brez podpore uprave, sodelavcev, ki so izdatno sodelovali pri tem, ne bi uspelo. Res, hvala vsem.

V Talumu verjetno ni projekta, pri katerem zaradi svojega področja dela ne bi sodelovali. Prosimo, delite z nami kakšen dogodek, ki je na vas pustil poseben vtis.

Omenim lahko vsaj dva dogodka. Eden je bil zaprtje elektrolize B, drugi pa, ko je Talum pridobil okoljevarstveno dovoljenje, jaz pa sem prejel zlatega metulja.

Tudi oziroma še posebej na vašem področju se dogajajo zelo velike spremembe. Če bi naredili primerjavo: kakšno je delo v Skupini Talum danes in kakšno je bilo nekoč? Kaj se je spremenilo?

Ko sem prišel v Talum, sem vzel v roke tri uradne liste s področja okolja (zrak, vode in odpadki) in to je bilo vse. Danes pa je to postalo tako zahtevno in kompleksno, da še pripravljavci ne obvladujejo niti posameznega področja okolja, kaj šele celote. Zdaj imamo več kot 400 predpisov. Poleg tega so spremembe vedno hitrejše in večje. No, pa tudi EMŠO naredi svoje.

Katero področje dela je za vas največji izziv in zakaj?

Trenutno je to vodenje družbe Talum Inštitut zaradi vseh sprememb tako znotraj kot zunaj skupine in izzivi ob namestitvi novega instrumenta ter izpeljava več kompleksnih projektov za naše naročnike. Kar se tiče celotne Skupine Talum, pa je to vzpostavljane kompenzacij za posredne stroške indirektnih emisij CO₂. Veliko je usklajevanja, dokazovanja, pojasnjevanja, komuniciranja z interesnimi skupinami ob hkratnem burnem dogajanju v EU in svetu s pogledom do ogliščno nevtralne družbe leta 2050.

Kaj vas motivira pri delu?

Majhni, a uspešni koraki do doseženega cilja in prizadevni sodelavci.

Katere vrednote oziroma osebnostne lastnosti pri sodelavcih najbolj cenite?

Marljivost, poštenost, dobrovoljnost, inovativnost, pripravljenost na spremembe, zainteresiranost in pripravljenost poprijeti za vsako delo.

Če bi se ponovno odločali za poklic, ali bi se odločili enako?

Sem že odgovoril pri prvem vprašanju.

Kaj bi svetovali mladim, ki se odločajo o svoji izobraževalni poti?

Izberejo naj tisto, kar jih veseli, v kar verjamejo, v čemer bodo radi ustvarjali. In naj zaključujejo svoje zastavljene izobraževalne etape.

**MOJA NAJLJUBŠA GLASBA,
IGRALEC/IGRALKA, GLASBENA
SKUPINA, PEVEC/PEVKA, KNJIGA ...**

Meryl Streep in Steven Segal, Dire Straits in Siddharta, pa Joe Cocker in Tina Turner.

Nazadnje sem bral kriminalko Tadeja Goloba Jezero in Moža z imenom Ove Fredrika Backmana. Tudi film o tem junaku, kakršnih ne delajo več, je bil dober. Priznam pa, da si za knjige ne vzamem dovolj časa.

MOJA NAJLJUBŠA HRANA JE ...

Ribico. Saj veste, svinjsko.

NA SAMOTNI OTOK BI VZEL ...

Ženo Darjo ter otroka Miho in Vero, če bi hoteli iti z mano.

»CITATI«

**CITAT/PREGOVOR/ MOTO, KI ME
NAJBOLJ DOLOČA ...**

Več nasmehov deliš, več jih dobiš.

»Ko sem prišel v Talum, sem vzel v roke tri uradne liste s področja okolja (zrak, vode in odpadki) in to je bilo vse. Danes pa je to postalo tako zahtevno in kompleksno, da še pripravljavci ne obvladujejo niti posameznega področja okolja, kaj šele celote. Zdaj imamo več kot 400 predpisov. Poleg tega so spremembe vedno hitrejše in večje.«

Kakšen je Marko Homšak doma? Kako se sprošča in si napolni baterije za strokovne izzive?

Glede na vse obveznosti je včasih skoraj nemogoče popolnoma preklopiti in zares biti »doma«. Energijo si nabiram s hojo do Trikotne jase v vsakem vremenu, sproščam pa se z glasbo z vinilk in z igranjem klavirja. Kadar mi uspe.

Zdravje je v zadnjem letu najpogostejša tema v službi in doma. Kako vi skrbite za svoje zdravje?

Po moje slabo, kljub vsemu je premalo gibanja. Zadnje leto pa – kot vsi – uporabljam masko, 3CX, vzdržujem varnostno razdaljo, seveda je manj obiskov, službenih poti in tudi fizičnih obiskov sodelavcev. No, zadnje ni najboljše za krepitev medsebojnih odnosov.

Prihodnost nam napoveduje velike okoljske spremembe. Temu se bo posledično prilagajal tudi svet s svojo tehnologijo, navadami ... Kakšen bo po vaše svet, v katerem bodo odraščali vaši vnuki?

Težko si ga predstavljam. Vse na »zeleno« elektriko na osnovi fuzije? Vodika imamo namreč dovolj. Kakor koli že bo, naj bo več razumevanja in ljubezni, pa bo vse prav. □

PRAKTIČNI PRIKAZ POKLICEV

IZZIV VIDEOPRIKAZA POKLICEV

MARJETKA OREL

Zaradi dane situacije smo v marsičem primorani prilagoditi način dela in nič drugače ni bilo pri organiziranju jubilejnega praktičnega prikaza poklicev. Vedeli smo, da si želimo to tradicijo ohraniti, saj smo bili že devet let v pomoč mladim, ki se odločajo o nadaljevanju šolanja. Tako smo 10. Praktični prikaz poklicev izvedli v obliki videoprikaza, pri čemer je sodelovalo sedemnajst sodelavk in sodelavcev. Učenje novih pristopov dela s seboj prinaša različne izzive. To ni vedno najlažje, vendar pa novi pristopi s seboj prinašajo tudi nove priložnosti. Skupaj smo se jih lotili pogumno in zavzeto.

Komu je namenjen prikaz poklicev?

Praktični prikaz poklicev je namenjen šolarjem zadnjih razredov in njihovim staršem, ki želijo поблиže spoznati različne poklice in delovne postopke v Talumu. Prikazana so delovna opravila, ki so v praksi povezana s posameznim poklicem, in njihova raznolikost ter znanja in spretnosti, potrebne za opravljanje teh del. Prvi prikaz poklicev smo pripravili decembra 2011, 10. februarja letos pa smo pripravili že 10. Praktični prikaz poklicev.

Katere poklice smo predstavili?

V videopredstavitvi so predstavljeni poklici na elektro področju (elektrotehnik in električar), na področju strojništva (strojni tehnik, oblikovalec kovin-orodjar, izdelovalec kovinskih konstrukcij, inštalater strojnih instalacij, pomočnik v tehnoloških procesih, tehnik mehatronike, mehatronik operater) in v livarstvu (livar, metalurški tehnik). Opise posameznih poklicev so dobrovoljno sestavili naši sodelavci in ob tem mladim ponudili tudi lastne nasvete za lažjo odločitev o izbiri poklica. Tako so na primer povedali, kako koristno je lahko poklicno znanje tudi v vsakdanjem življenju, kakšne osebne lastnosti te izoblikujejo v dobrega strokovnjaka, kakšna je dejanska vrednost znanja, pridobljenega v procesu šolanja, in drugo.

V čem se razlikujeta videoprikaz in prikaz poklica v tovarni?

Prednost videoprikaza je vsekakor večji pregled nad podano vsebino. Ko predstavitev poteka v živo, namreč ni veliko možnosti za popravke. Ko predstavitev posnamemo, pa to možnost imamo, če le opazimo napako. Ena izmed prednosti videoprikaza je tudi to, da imajo mladi možnost izbrati vsebino, ki jih zanima. Zmožnost koncentracije mladih je vedno manjša, kar je vidno tudi pri prikazu poklicev v tovarni. Poleg tega si lahko videovsebino ogledajo kadar koli in kjer koli in niso omejeni le na čas obiska v tovarni. Kljub temu pa je prikaz v živo bolj interaktiven, bolj zanimiv in seveda bolj oseben. Otroci in starši lahko začutijo naravo in utrip dela pri nas in zastavijo dodatna vprašanja. Kakšen pa je pravi način predstavitve? Verjetno kombinacija obojega, virtualno in v živo. Pred nami je še zanimiva pot in veselimo se izzivov na njej.

Koliko ljudi si je ogledalo videoprikaz poklicev?

Digitalna orodja nam med drugim omogočajo spremljanje statistike ogledov vsebine, kar je lahko koristen podatek pri nadaljnjem delu. Posnetek na Talumovem profilu na YouTubeu si je do 20. marca ogledalo okoli 750 uporabnikov, v večini iz Slovenije in moškega spola. Največ jih je do videa dostopalo na osebem računalniku, sledi dostop na mobilnem telefonu in tabličnem računalniku. Največkrat jih je do videa vodila povezava, objavljena na portalu Siol.net in našem profilu na Facebooku, videoprikaz pa so iskali tudi

Zgodilo se nam je 😊

Prejeli smo klic ene izmed mamic, ki se je kljub opozorilom o videoizvedbi na dogodek hotela napotiti kar v tovarno. Obisk je načrtovala že vnaprej in si je zato tisti dan vzela dopust. Ko smo ji pojasnili, da je predstavitveni video na voljo na našem profilu na YouTubeu, smo se skupaj nasmehnil in zaželeli vse dobro.

Zgodilo se nam je 😊

Včasih nam pri pisanju besedil zmanjka samo en stavek, zato za hitro informacijo prosimo naše strokovne sodelavce, ki nam pomagajo z dobro voljo in entuziazmom. Velikokrat pa se nam zgodi, da v odgovor ne prejmemo le tistega enega manjkajočega stavka, temveč kar celo stran pojasnila. Za tako zavzete sodelavce smo še posebej hvaležni!

Zgodilo se nam je 😊

Videovsebine, ki jih sestavljamo, so z različnih strokovnih in poljudnih področij, zato vseh vsebin ne moremo poznati do potankosti. Velikokrat se zanesemo na naše sodelavce in na lastno presojo. Pri tem pa se nam kdaj pa kdaj pripeti tudi kakšna napaka, saj kdor dela, greši. Tako smo na primer po objavljenem videu izvedeli, da v enem izmed kadrov naš sodelavec uporablja napačno orodje. To so takšni trenutki, ko ti hitro postane vroče, saj se v sekundi zaveš, kaj lahko takšna napaka prinese. Na našo srečo je bil posnetek uporabljen zgolj v napovedniku dogodka, zato nam celotnega videoprikaza ni bilo treba urejati na novo.

neposredno v iskalniku na YouTubeu. Pri promociji predstavitve so nam pomagale osnovne šole v naši regiji, s katerimi uspešno sodelujemo že vrsto let. Veliko smo naredili tudi z lastno promocijo in objavami v izbranih medijih, kot je na primer Štajerski tednik.

Morda se nam velikokrat zdi, da takšni projekti ne zahtevajo veliko dela in da jih je mogoče opraviti brez specifičnega znanja, vendar to seveda ne drži. Vsak takšen projekt zahteva veliko usklajevanja in dobre volje sodelavcev, ure in ure dela ter mirne živce, ko stvari ne gredo tako, kot bi morale iti. To je znano marsikateremu izmed nas, še bolj izrazito pa je v posebnih okoliščinah, ki od nas terjajo posebne prilagoditve. Zato smo še toliko bolj hvaležni, ko se pri delu srečamo s sodelavci, ki so pripravljeni nesebično sodelovati in opraviti delo z nasmehom. Hvala!

HVALA VSEM SODELAVCEM ZA POMOČ!

Silvo Brunčič, Andrej Cmrečnjak, Blaž Donaj, Valerija Drevenšek, Luka Fekonja, Primož Fukne, Sašo Hropič, Jakob Klemenčič, David Kokol, Kristjan Kovačec, Peter Kropf, Matjaž Lorber, Alen Pleteršek, Danilo Repič, Kevin Stajnko, Zvonko Štopfer, Marko Štrucl

Poklice in proizvodne procese smo predstavili z novimi in arhivskimi videoposnetki.

Avtorji posnetkov: Stanko Kozel, Stanislav Zebec – Stanč, CreativeLab

Montaža: Stanislav Zebec – Stanč ☐

YouTube T ↗ L U ↻

Vzemi si minuto ... Ne bo ti žal.

MARJETKA OREL, VIR: ZZZS, NIJZ

FOTO: NIJZ

V tokratni rubriki Zdravo Talum vas vabimo, da si vzamete trenutek in preverite svoje počutje. Tisti, ki večji del svojega delovnega časa preživite v sedečem položaju in uporabljate računalnik, se vzravajte, zaokrožite z glavo in rameni ter za nekaj sekund usmerite pogled v oddaljen predmet. To je le nekaj preprostih nasvetov, kako lahko sami izboljšate počutje na delovnem mestu in s tem prispevate k zmanjšanju tveganja za kostno-mišična in psihofizična obolenja.

Zdravstvene težave zaradi dolgotrajnega sedenja in uporabe računalnika

Takšno delo se pogosto šteje za delo z majhnim tveganjem, vendar so tveganja, ki so jim izpostavljeni delavci, ki veliko sedijo in uporabljajo računalnik, številna. Iz njih izhajajo glavne zdravstvene težave, kot so:

- oslabitev trebušnih mišic,
- slabše delovanje prebavil in dihal,
- slaba prekrvavitev spodnjih udov,
- okvara hrbtenice,
- bolečine v vratu, glavi in nogah,
- senzorična utrujenost,
- druge težave.

ZDRAVO TALUM

LASTNA SKRIB + TALUM = ZDRAVJE

Zaradi dolgotrajnega sedenja lahko naše trebušne mišice oslabijo. Zaradi napačne drže pri sedenju in ukrivljene hrbtenice se poslabša delovanje prebavil in dihal ter prekrvavitev spodnjih udov. Intenzivno sedenje lahko vodi do okvare hrbtenice in bolečin v vratu, glavi in nogah. Dolgotrajno gledanje v zaslon, slaba nastavitve zaslona, bleščanje in drugo lahko povzročijo oslabele vid, glavobol, utrujene, rdeče ali boleče oči.

Kako zmanjšati čas vsakodnevnega sedenja

Daljše in neprekinjeno sedenje negativno vpliva tudi na zdravje posameznikov, ki so sicer redno telesno dejavni. Zato je pomembno, da poskusimo skrajšati čas, ki ga preživimo sede, in s tem zmanjšamo tveganja, povezana z uporabo računalnika.

- Sedenje prekinjajmo vsako uro ali dve, in to za vsaj minuto ali dve.
- Telefonske pogovore in krajše sestanke opravljajmo stoje.
- Tudi v prostem času čim več peščajmo in uporabljajmo stopnice namesto dvigala.
- Pri daljšem sedečem delu za računalnikom naredimo krajše in predvsem aktivne odmore.
- Občasno pomežiknimo in oči usmerimo v predmete proč od zaslona.

Včasih nas je treba samo opomniti, da lahko za svoje zdravje največ naredimo sami. Zato vas bomo v prihodnje večkrat seznanili z namigi za izboljšanje počutja pri dolgotrajnem sedenju in uporabi računalnika. Med drugim si bomo pogledali, kako lahko s preprostimi rešitvami prilagodite delovno okolje sebi in s tem zmanjšate tveganje za neprijetne zdravstvene težave. Vzemite si minuto, ne bo vam žal ...

AKTIV KRVODAJALCEV TALUM

Krvodajalstvo - plemenito poslanstvo

Daruj kri in naredi svet bolj zdrav

MARJETKA LEDINEK, FOTO: DEPOSITPHOTOS

Z ljudmi življenje lahko živite, množite srečo vsakdana ali razpolovite njihovo in svojo bol. Ljudi, ki bi lahko preživeli z nekaj kapljami vaše krvi, je vsak dan več. Pomagajmo jim ohraniti življenje. (Neznani avtor)

Krvodajalstvo v času koronavirusne bolezni 19

»Daruj kri in naredi svet bolj zdrav« je slogan, ki je bil naše vodilo lani, ko nas je doletela epidemija covid-19, in je tudi letos, ko ta bolezen še vedno vztraja. Kljub zahtevnim okoliščinam smo se člani Aktiva krvodajalcev Talum še naprej udeleževali krvodajalskih akcij. Kot je razvidno iz tabele 1, je bilo skupno število odvzemov v letu 2020 (v primerjavi z letom 2019) manjše, vendar je to posledica sprememb, ki so jih sprejeli na transfuzijskem oddelku. Prihod na odzem je bil po novem možen le s predhodnim naročilom in s SMS povabilom transfuzijskega oddelka, če so potrebovali kri.

Podarjaš delček sebe

Tisti, ki imamo na področju krvodajalstva že veliko izkušenj, se nam odzem ne zdi nič posebnega – sedeš na stol in podariš delček sebe, ta pa bo rešil nekoga, ki ga pravzaprav niti ne poznaš. To dejanje te napolnjuje in navdaja s ponosom.

Virus in vsi zapleti okoli njega so nam ponovno pokazali, kako zelo smo ljudje odvisni drug od drugega, po drugi strani pa si kot krvodajalec ves čas pod drobnogledom in iz prve roke izveš, ali je s tvojo krvjo vse dobro in si torej zdrav. Krvodajalstvo poteka kontinuirano vse leto – morda se o tem ne govori veliko, je pa ta način humanitarnega delovanja zelo pomemben in dragocen.

Prilagoditev razmeram

Naš aktiv krvodajalcev je lansko leto deloval v precej okrnjeni obliki. Zaradi koronavirusa SARS-CoV-2 smo morali marca v zadnjem hipu odpovedati občni zbor in praznovanje 50. obletnice ustanovitve našega aktiva, odrekli smo se tudi tradicionalnemu izletu in druženju. Aktiv krvodajalcev je še vedno »na čakanju«, ko bodo razmere omogočile, pa se bomo potrudili nadoknaditi zamujeno.

Tudi letos se vam bomo zahvalili s podarjenimi pozornostmi

Tudi letos se bomo krvodajalcem za njihovo darovano kri zahvalili z darilnimi boni za nedeljsko kosilo v restavraciji Pan. Rok za unovčljivost že prejetih bonov smo podaljšali in vam s tem omogočili, da jih izkoristite, ko bo to spet možno. Hvala sodelavcem in tajnicam posameznih kolektivov, ki so mi v veliko pomoč pri razdeljevanju bonov. Hvala tudi upravi Taluma, sindikatu ter družbama Silkem in Pralik za podporo.

Tabela 1: Število odvzemov po mesecih za leti 2020 in 2019

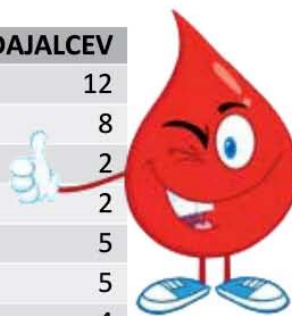
ODVZEMI PO MESECIH		
	LETO 2020	LETO 2019
JANUAR	39	45
FEBRUAR	22	35
MAREC	27	57
APRIL	32	47
MAJ	37	38
JUNIJ	22	30
JULIJ	32	49
AVGUST	37	54
SEPTEMBER	39	47
OKTOBER	28	46
NOVEMBER	31	34
DECEMBER	34	62
SKUPAJ	380	544

Tabela 2: Število krvodajalcev glede na odvzeme za leti 2020 in 2019

KRVODAJALCI GLEDE NA ŠTEVILO ODVZEMOV		
	LETO 2020	LETO 2019
4 ODVZEMI	12	25
3 ODVZEMI	49	65
2 ODVZEMA	54	81
SKUPAJ	115	171
1 ODVZEM	77	87

Tabela 3: Število dobitnikov plaket in steklenk za leto 2020

DOBITNIKI PLAKET IN STEKLENK	ŠT. KRVODAJALCEV
PRIZNANJE ZA 10 ODVZEMOV	12
PRIZNANJE ZA 20 ODVZEMOV	8
PRIZNANJE ZA 30 ODVZEMOV	2
PRIZNANJE ZA 40 ODVZEMOV	2
PRIZNANJE ZA 50 ODVZEMOV + STEKLENKA	5
PRIZNANJE ZA 60 ODVZEMOV	5
PRIZNANJE ZA 70 ODVZEMOV	4

Hvala vsem krvodajalcem za odzivnost, sodelovanje in darovano krvi v času epidemije, saj smo tudi v izrednih razmerah zagotavljali nemoteno preskrbo s krvjo. S tem smo presegli vsa pričakovanja. Prijazno vabljeni vsi na novo zaposleni, mlajša generacija in vsi, ki bi radi pomagali. Nikoli ni prepozno, da postanete krvodajalec - občutek zavedanja, da pomagaš sočloveku, je res dober.

Ob izgubi ljubljenega moža, očeta, dedka in pradedka

Janka PALA

upokojenca Taluma,

se iskreno zahvaljujemo sindikatu Taluma za darovano cvetje in odigrano žalostinko ter vsem bivšim in sedanjim sodelavcem Taluma. **Hvala za izrečene besede tolažbe in pomoč v tem težkem času.**

Žena Marica in hčerka Milenka z družino

Ob izgubi našega dragega

Jožefa SELINŠKA

iz Slap 2, Ptujška Gora, upokojenca Taluma,

se iskreno zahvaljujemo sindikatu SKEI Talum za darovano cvetje in odigrano žalostinko. Hvala vsem, ki ste ga pospremili na njegovi zadnji poti in darovali cvetje in sveče. **Vedno bo ostal v naših srcih.**

Vsi njegovi

Zahvale

Ob boleči izgubi našega dragega moža, očeta, dedija, pradedija in brata

Jožefa MURATE

iz Kidričevega,

upokojenega talumovca, dolgoletnega člana Pihalnega orkestra Talum Kidričevo in aktivnega krvodajalca,

se iskreno zahvaljujemo sindikatu SKEI Talum, prijateljem in znancem za izrečene besede tolažbe, darovano cvetje in sveče. Z Jožefovim odhodom je nastala neskončna praznina, ki jo bomo napolnili z bogatimi spomini. Hvaležni smo za vse lepe trenutke, ki smo jih preživeli v njegovi bližini. **Vsem še enkrat hvala!**

Žena Mirka, hčerka Barbara in sin Jožef z družinama

Ob boleči izgubi našega očeta, dedija in brata

Janeza LAJHA

iz Zgornje Hajdine, upokojenca Taluma,

se iskreno zahvaljujemo sorodnikom, sodelavcem, prijateljem in znancem, ki ste nam v teh težkih trenutkih stali ob strani. Hvala za izrečene besede tolažbe, darovano cvetje in sveče.

Vedno bo ostal v naših srcih.

Sinova Andrej in Jani z družinama

Tiho čez polje, tiho mesec gre, z njim gre žalostno srce.
(O. Župančič)

Poslovi smo se od sodelavcev **Draga HUNJETA** in **Branka KLINETA**. Ohranili ju bomo v trajnem spominu.
Talumovci

GREGOR JURKO

FOTO: DEPOSITPHOTOS

KOLUMNA

Sušec

Verjetno ste narobe doajeli naslov, ne govorimo o plačah. Sušec je stara slovenska beseda za mesec marec. V preteklosti so se za mesece uporabljala imena, ki so bila povezana z vremenskimi pojavi, poljščinami in z dogajanjem na travnikih, v vinogradu ali v gozdovih. Sušec je čas, ko po zimskem mrtvilo sredi štiridesetdnevnega posta praznujemo tri večje praznike, 8. marec, materinski dan in dan mučenikov, tri preizkušnje skratka, ko je enostavno treba reči: pravila so zato, da se kršijo, saj smo se pridno postili preostalih 38 dni.

Ker pa zaradi epidemije teh praznikov ne moremo praznovati tako, kot je treba, in ker se zaradi korone postimo že skoraj leto dni in je tudi štiridesetdnevna samoprepoved izgubila namen, smo se po Zoomu povezali z Domom starostnikov na Ptuju, konkretno z našo bivšo sodelavko, gospo Vendelino, da nam pove, kako so včasih praznovali omenjene praznike in kako ona vidi položaj enega in drugega spola v skupini Talum: »Pozdravljeni, dragi TGA-jevci. Lepo, da se kdo še spomni na nas, še posebej zdaj, ko nimamo obiskov, ko so vsi zakriti, v maskah, ko smo cele dneve v svoji sobi. 8. marec? Jaj, kako je bilo lušno! Petnajst se nas je s kombijem peljalo v Haloze, smo šli k Jožetu, ki je bil na saldakontih, pa je imel tako lepo, malo klet, ravno prav veliko za našo družbo. Do polnoči smo bili tam, pol pa smo šli plesat na Ptuj, sploh ne vem, kdo me je za pas držal, ko smo se domov peljali. Dva dni nas ni bilo domov, pa nas nihče ni pogrešal. Tudi moški so si svojo veselico naredili. Ja, v TGA-ju se je ženska roka vedno cenila, ne samo za praznik, vedno smo dobili rožo, nekaj pri malici, od šefa, pa od sodelavcev – slišim, da je še danes tako. Ohranite to, četudi gre vse drugo k vragu.«

Hvala, gospa Vendelina, bomo pazili na naše ženske, naše sodelavke. Del zgodbe, ko ste po veselica hodili, bomo tudi upoštevali. Če kdaj, se zdaj vidi, da življenje ni samo služba in dom, ampak še kaj več. Še dobro, da je prišla korona, da bomo prej kot na stara leta ugotovili, da je treba skozi življenje veslati z obema vesloma (služba in družba) enakomerno. Še posebej v aprilu, ki tradicionalno velja za bolj deževen mesec, če se navežemo na uvod. □

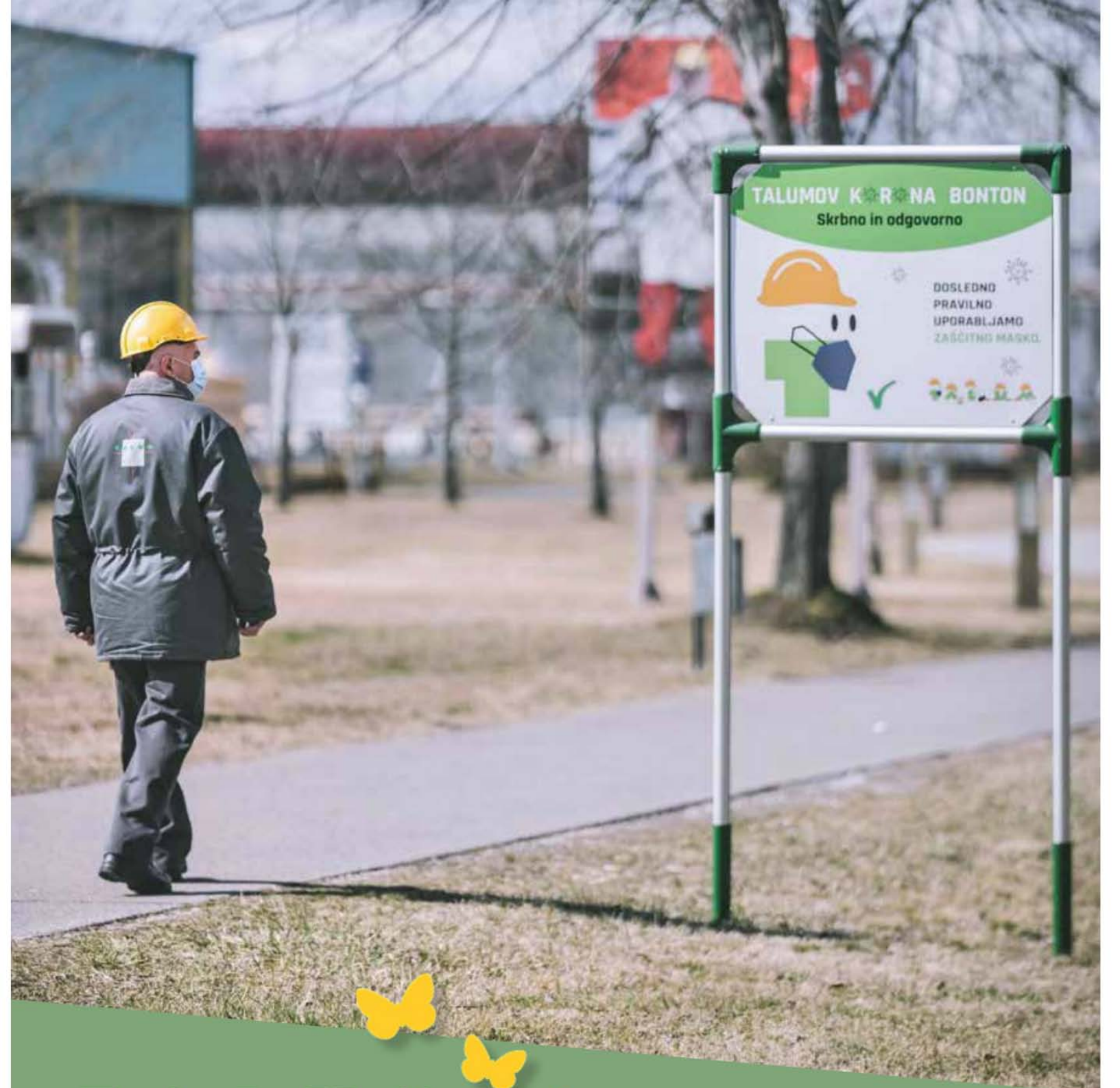
Srečno in mokro 2021 želim.

				TALUM	VNETNI MEHURČEK NA JEZIKU, USTNICI	ŽENSKA OBLIKA IMENA KAREL	ČRNA ŽIVAL (SLABŠ.)	ALBERTO MORAVIA	TALUM	MODRA MISEL: LATINSKI PREGOVOR	GLOBOKO ORANJE ALI PREKO-PAVANJE	PRE-CEJANJE, OCEJANJE (STAR.)	SLOVANSKI BOG BLISKA IN GROMA, STRELBOG
				STAR TURŠKI DROBIŽ					ČREDA, KRDELO GERMANSKI MITOLOŠKI STVOR, ALF				
				DELAVKE NA FARMI									
				RASTLINSKA BODICA				FRANČOŠKI SLIKAR (FERNAND) NAJMLAJŠI ODDELEK JURE					
				PRESTOL									
SESTAVIL: JANKO ŠEGULA	BRENČANJE	PREBI-VALEC IGA VASI	SIMON OGRIN	OZNAKA ZA PAKISTANSKO RUPLO GNOJNO VNETJE KOŽE (MNOŽ.)						NEKDANJI POLJSKI KONJENIK SKANDINAVSKI DROBIŽ			
KDOR BISTRO, DOBRO VIDI (KNJIŽ.)							HAVAJSKI POZDRAV ŽELJKO IVANEK					AMERIŠKI ŠERIF Z DIVJEGA ZAHODA (WYATT)	ABELOV IN KAJNOV OČE
ZGOVOREN ČLOVEK							ITALJANSKI ATLET, SPRINTER (PIETRO) MORSKA TLA						
OSLOV GLAS			PEVEC PESTNER HOMERJEV EP O TROJANSKI VOJNI		ZAZNAVA Z OČMI AZIJSKA PALMA			GLAVNO MESTO SAVDSKE ARABIJE DENAR (NAREČNO)					
EDEN SEDMERIH GRČEV, NA KATERIH JE LEŽAL STARI RIM							NATALIJA GROS GANJENOST		ENOTA ZA MERJENJE, MERILO KROG				
TALUM	SLOVENSKI IGRALEC RANER MAJHNA UŠ			PREBI-VALKA ARAGONIJE ANGLEŠKI ARHITEKT JONES							PETER MANKOČ ZNAMKA ZAŠČITNE KREME ZA KOŽO		
ČLOVEŠKI ZAJEDAVCI				TRSKA, LESNI ODPADKI VILI RESNIK			MOJZEŠOV BRAT RIMSKI DRŽAVNIK, KI JE PREMAGAL ATILO					PREBI-VALCI LOKVE PRI NOVI GORICI	ESTONSKI BARI-TONIST (GEORGIJ)
VEDRO ZA PRAŠIČJO HRANO, ŠČAVNJAK						UKAZ ZA DOBAVO, NAROČBA LIBANONSKA TISKONA AGENCIJA							
DOLO-ČANJE ŠTEVILA KADROV								TRUP ZNAMENJE, OZNAČBA					
SLOVENSKA SMUČARKA DREV			GREGOR URBAS		ČISTA TEŽA BLAGA KUHINSKA POSODA				SVETA VLADAR	PITJE DO DNA RJA (MANJŠ.)			
													AMERIŠKI IGRALEC (JAMES)
				ZADNJI IN 2. VOKAL			MITOLOŠKI ETOLSKI KRALJ ESTONEC					ALBERT CAMUS PREME-TENEC (POG.)	
				TALUM	RDEČE ORIENT-ALSKO POKRIVALO MOLIBDEN			ŽENSKA IZ GRIEGOVE DRAME PEER GYNT VAN POTRČ					
				ŽVEČENJE									
				REKA V ROMUNJI, OLTUL			MESTO V SRBIJI						

SLOVARČEK: AKČA - star turški drobiž, ANITRA - ženska iz Griegove drame Peer Gynt, BZIK - brenčanje, INIGO - angleški arhitekt Jones, KEVLAR - zelo odporno umetno vlakno, MALM - najmlajši oddelek jure, OJNEJ - mitološki eolski kralj.

Opravičujemo se avtorju križanje Janku Šeguli in vsem reševalcem križanke, ker sta bili zadnji dve križanki nerešljivi. Pri pripravi časopisa se nam je zgodila neljuba napaka, za kar se v uredništvu časopisa opravičujemo in prosimo za razumevanje.

T A L U M

Lahkota prihodnosti

**HVALA ZA SKRBNO IN ODGOVORNO RAVNANJE,
KI VSEM NAM OMOGOČA VARNO DELO.**